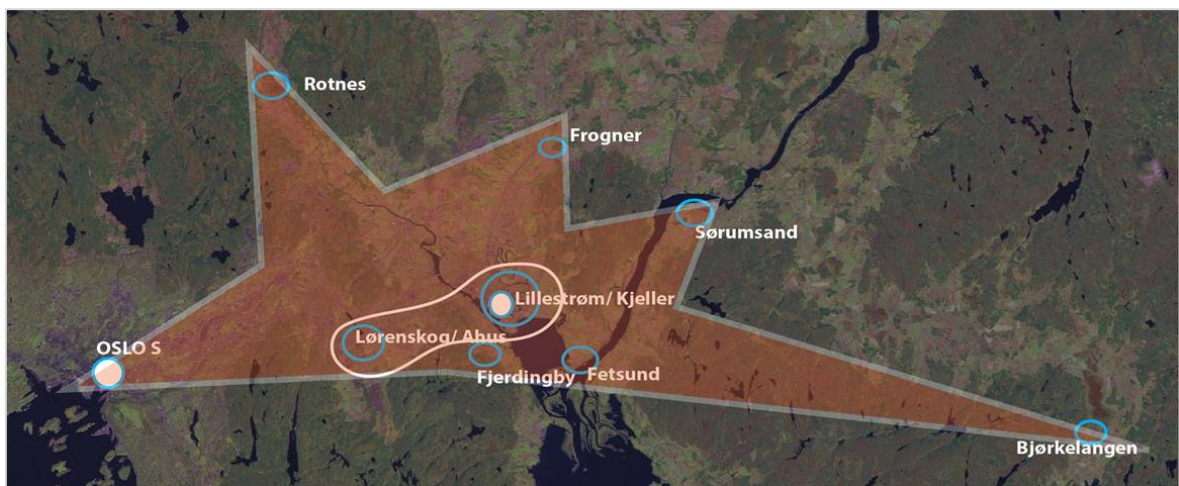

Samarbeidsrådet for Nedre Romerike

En flerkjernet storbyutvikling

Regional samfunnsanalyse for Nedre Romerike

Rapport

29.april 2015

Oppdragsgiver: Samarbeidsrådet for Nedre Romerike

Rapport nr.: 9025

Rapportens tittel: En flerkjernet storbyutvikling. Regional samfunnsanalyse for Nedre Romerike

Ansvarlig konsulent: Erik Holmelin

Kvalitetssikret av: Svein Lyngroth

Dato: 29.4.2014

Innhold

SAMMENDRAG	7
1 NEDRE ROMERIKE - EN DELREGION I OSLO-OMRÅDET	9
1.1.1 Det store bildet: Oslo-området som storbyregion	9
1.2 REGIONAL UTVIKLING I OSLO-OMRÅDET I ÅRENE FRAMOVER	10
1.3 UTVIKLINGEN PÅ NEDRE ROMERIKE	11
2 EN BOLIGDREVET BEFOLKNINGSUTVIKLING GIR VALGMULIGHETER	14
2.1 BEFOLKNINGSUTVIKLINGEN PÅ NEDRE ROMERIKE	14
2.1.1 Befolkningsutvikling på Nedre Romerike de senere år	14
2.1.2 Årsaker til den store befolkningsveksten	15
2.1.3 Befolkningsveksten internt på Nedre Romerike	16
2.1.4 Forventet befolkningsutvikling på Nedre Romerike framover	16
2.1.5 Befolkningsutvikling og boligbygging	17
2.2 BEFOLKNINGENS UTDANNINGSNIVÅ OG NÆRINGSKOMPETANSE	19
2.2.1 Utdanningsnivået på Nedre Romerike i 2013	19
2.2.2 Endringer i utdanningsnivå og kompetansetetthet over tid	21
2.2.3 Mulige årsaker til forskjellen i kompetansetetthet mellom delregionene i Akershus	22
3 NÆRINGSLIV OG NÆRINGSUTVIKLING	24
3.1 ARBEIDSPASSDEKNING OG STRUKTUREN I NÆRINGSLIVET PÅ NEDRE ROMERIKE	24
3.1.1 Arbeidsplassdekningen på Nedre Romerike øker, men det er langt igjen	24
3.1.2 Næringsstrukturen i regionen er i endring	25
3.1.3 Er næringslivet på Nedre Romerike tilpasset yrkeskompetansen?	26
3.1.4 Hvilke næringer er i vekst på landsbasis?	26
3.1.5 Næringsstrukturen internt i regionen	27
3.2 SAMMENLIKNING MED DE ØVRIGE REGIONENE I OSLO-OMRÅDET	28
3.3 OMSETNING OG OVERSKUDD I NÆRINGSLIVET PÅ NEDRE ROMERIKE	29
3.4 STERKE KOMPETANSEMILJØER PÅ KJELLER, AHUS OG PÅ HØGSKOLEN, MEN HVORDAN DRA NYTTE AV DEM I NÆRINGSSAMMENHENG?	29
3.4.1 Forskningsparken Kjeller, et av Norges tyngste teknologiske forskningsmiljøer	29
3.4.2 Ahus HF. Norges mest moderne regionsykehus kan også gir store ringvirkninger i næringslivet	30
3.5 HØGSKOLEN I AKERSHUS ER VIKTIG I NÆRINGSSAMMENHENG	30
4 ARBEIDSMARKED OG PENDLING	31
4.1 SAMSPILLET PÅ ARBEIDSMARKEDET MELLOM KOMMUNENE PÅ NEDRE ROMERIKE	31
4.1.1 Kommunenes egendekning av arbeidsplasser	32
4.1.2 Det interne samspillet i regionen	32
4.2 SAMSPILLET PÅ ARBEIDSMARKEDET MED RESTEN AV OSLO-OMRÅDET	33
5 SENTERSTRUKTUR OG KOMMUNIKASJONER PÅ NEDRE ROMERIKE	34
5.1 SENTERSTRUKTUREN PÅ NEDRE ROMERIKE	34
5.1.1 Et uklart senterhierarki	34
5.1.2 Tvingbyen, en visjon for Nedre Romerike	35
5.1.3 En regional senterstruktur for framtiden	35

5.2	INFRASTRUKTUR OG KOMMUNIKASJONER, NÅ OG I FRAMTIDEN	37
5.2.1	Dagens situasjon, et Oslosentrert kommunikasjonssystem	37
5.2.2	Kommunikasjoner på tvers, - viktig for regionbyggingen	38
6	UTFORDRINGER OG MULIGHETER PÅ NEDRE ROMERIKE	41
6.1	VIKTIGE SYNPUNKTER FRA ORDFØRERNE I REGIONEN	41
6.1.1	Regional utvikling og regionalt samarbeid	41
6.1.2	Næringsutvikling og næringsstrategi på Nedre Romerike	42
6.1.3	Utvikling av Tvillingbyen	43
6.1.4	Prioriterte tema for fase 2 i Byregionprogrammet	43
6.2	SYNPUNKTER FRA DE TUNGE KOMPETANSEMILJØENE I REGIONEN	44
6.3	SYNPUNKTER FRA NÆRINGSLIVET	46
7	VIKTIGE TEMA FOR FASE 2 AV BYREGIONPROGRAMMET	47
7.1	DEPARTEMENTETS FØRINGER FOR FASE 2	47
7.2	SAFE-METODEN, ET EGNET VERKTØY I TEMAUTVELGELSEN	47
7.3	PRIORITERTE TEMA FOR FASE 2 AV BYREGIONPROGRAMMET	47
7.3.1	Næringsstrategiutvikling	47
7.3.2	Oppfølging av areal og transportarbeidet	48
7.3.3	En fast ansatt prosjektleder	48
	VEDLEGG	49
	BEFOLKNINGSUTVIKLING	49
	SYSSELSETTINGSSTATISTIKK	49

Forord

Samarbeidsrådet på Nedre Romerike (SNR) er et strategisk samarbeid mellom kommunene i området. Samarbeidet/sammenslutningen skal ivareta og utvikle felles regionale og øvrige interesser for kommunene på Nedre Romerike, og skal fungere som møteplass, nettverksbygger og arenavutvikler, og som talerør for kommunene i saker av overordnet betydning.

Agenda Kaupang AS har vært engasjert av Samarbeidsrådet for Nedre Romerike (SNR) for å gjennomføre en kortfattet regional samfunnsanalyse for Nedre Romerike, som bilag til en søknad fra SNR om midler fra Kommunal og moderniseringsdepartementet i fase 2 av Byregion-programmet. I tillegg har en med bakgrunn i samfunnsanalysen og i tett samarbeid med kommunene i regionen, pekt ut egnede satsingsområder for regional utvikling på Nedre Romerike framover, og formulert en søknad til departementet om midler til videreutvikling av disse regionale satsingsområdene i fase 2 av Byregionprogrammet. Arbeidet viderefører analysearbeidet som Analyse og Strategi AS gjennomførte for SNR høsten 2014.

Hensikten med Byregionprogrammet er å gi økt kunnskap om byenes funksjon for omlandet og regionens næringsmessige potensial. Kunnskapen skal danne grunnlag for regionalt forankrede strategier og tiltak som kan bidra til å styrke rollen som byregioner har for regional utvikling.

Foreliggende rapport er en kort, regional analyse av viktige samfunnsforhold på Nedre Romerike. Samfunnsanalysen tar sikte på å gi et oppdatert bilde av status for viktige samfunnsforhold i regionen, og utviklingen av disse de senere år. Videre gis en analyse av viktige drivkrefter som former den regionale utvikling på Nedre Romerike, og regionens forhold til Oslo-området.

Samfunnsanalysen baserer seg på tilgjengelig eksisterende kunnskap, og er i hovedsak holdt på et regionalt nivå. Det har ikke vært hensikten å gå dypt inn på samfunnsforholdene i hver enkelt kommune. For slike analyser vises det til kommuneplanenes samfunnsdel og til kommunale spesialanalyser.

Foreliggende analyse er skrevet av samfunnsøkonom Erik Holmelin i samarbeid med siviløkonom Finn Arthur Forstrøm og sivilingeniør Kaare Granheim. Svein Lyngroth har fungert som prosjektrådgiver med ansvar for kvalitetssikring av vårt arbeid.

Stabekk, 29. april 2015

Agenda Kaupang AS

Sammendrag

Oslo-området styrer utviklingen på Nedre Romerike

Nedre Romerike er nærmeste nabo til Oslo i nordøst, og store deler av regionen fungerer i dag som en integrert del av Oslo-området. Skal en forstå samfunnsutviklingen på Nedre Romerike, og hvilke drivkrefter som styrer denne, må en derfor først skaffe seg et overblikk over hva som skjer i Oslo, og i Oslo-området som helhet.

Tyngdepunktet i Oslo-området er Oslo sentrum, med en svært stor tetthet av arbeidsplasser. Fra sentrum strekker Oslo-områdets felles regionale arbeidsmarked seg utover langs bybåndet i alle retninger omtrent til Oslos grenser mot vest, sør og nordøst. Inn til dette arbeidsmarkedet pendler folk daglig på arbeid, fra boligområdene utenfor. De fleste pendler mot arbeidsplasser i Oslo sentrum eller på veien dit. Boligområdene utenfor, resten av Oslo-områdets felles regionale boligmarked, strekker seg videre utover, minst to-tre mil utenfor det regionale arbeidsmarkedet. Dette er områder der folk i hovedsak benytter Oslo-området som primærarbeidsmarked, og i stor grad forholder seg til Oslo som by. Kommunene innenfor dette boligmarkedet har den fordel at de langt på vei har en boligdrevet befolkningsutvikling, og kan ved å bygge attraktive boliger, få vekst i befolkningen uten først å skape egne arbeidsplasser. Det er også tilfellet på store deler av Nedre Romerike, og styrer mye av utviklingen der.

Plansamarbeidet Oslo/Akershus har nylig lagt fram Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus, der en går inn for å avlaste Oslo sentrum ved å legge til rette for en flerkjernet byutvikling, der regionale byområder utenfor Oslo ivaretar en stor del av den ventede befolkningsveksten og arbeidsplassveksten i Oslo-området i årene framover. Et av de prioriterte områdene er strekningen fra Lørenskog, via Åhus til Lillestrøm og Kjeller, det SNR kaller Tvillingbyen. Utfordringen for Nedre Romerike ved en slik flerkjernet utvikling er å skape sin egen næringsutvikling og sin egen identitet som selvstendig region og vekstområde nordøst for Oslo.

Ventet befolkningsvekst på Nedre Romerike i årene framover

Som en region med boligstyrt befolkningsvekst, har Nedre Romerike de siste 25 år hatt en gjennomsnittlig befolkningsøkning på 1,6 %, godt over landsgjennomsnittet. I denne perioden har Nedre Ringerike fått nær 50 000 nye innbyggere. Veksten har vært klart høyest de siste ti årene, og dette ventes bare å forsterke seg i årene framover. Som befolkningsframskriving har en derfor for planleggingsformål valgt å bruke SSBs høyalternativ, da det mer vanlige middelalternativet de senere år konsekvent har vist for liten vekst. Dette høyalternativet viser at Nedre Romerike de neste 25 år må være forberedt på en befolkningsvekst opp mot 90 000 mennesker. Dette setter store krav til utbygging av boligområder, veier, jernbane og annen infrastruktur.

Befolkningens utdanningsnivå og næringskompetanse

SSBs utdanningsstatistikk viser at befolkningen på Nedre Romerike har et betydelig lavere utdanningsnivå enn i Follo og særlig i Asker og Bærum. Nedre Romerike ligger også godt under landsgjennomsnittet. I Asker og Bærum har nesten tre ganger så stor andel av befolkningen som på Nedre Romerike høyere utdanning, og forskjellen ser ikke ut til å utjevne seg over tid. Den ser heller ut til å opprettholde seg selv ved at kompetanserike mennesker søker sammen, og kompetansekrevene bedrifter følger etter. For Nedre Romerike er den lave kompetansetettheten i regionen en utfordring, særlig siden regionen ønsker seg et mer kompetansekrevene næringsliv.

Næringsliv og næringsutvikling

Nedre Romerike hadde i 2013 rundt 71 500 arbeidsplasser å tilby regionens nær 88 000 bosatte yrkesaktive. Regionen hadde dermed i 2013 et underskudd på rundt 16 400 arbeidsplasser eller 23 %. Situasjonen i 2013 var likevel bedre enn fem år før, da underskuddet var vel 19 000 arbeids-

plasser eller 30 %. Arbeidsplassdekningen på Nedre Romerike har altså bedret seg de siste fem år, men det er fortsatt langt igjen. Regionen har en stor andel av sine arbeidsplasser innenfor varehandel, bygg og anlegg og transport og lagring, og videre innenfor helsetjenester på grunn av Ahus. Regionen har relativt få arbeidsplasser i informasjonsvirksomhet og teknisk tjenesteyting. Imidlertid har Nedre Romerike sterke kompetansemiljøer i Forskningsparken Kjeller og på Ahus, miljøer en bør kunne få mye mer ut av enn i dag. Til dette kreves imidlertid en klar næringsstrategi.

Arbeidsmarked og pendling

Samspillet på arbeidsmarkedet mellom kommunen på Nedre Romerike, og mellom disse og Oslo, kan leses ut fra en pendlingsmatrise. Denne viser for det første at kommunenes egedekning av arbeidsplasser varierer betydelig, fra over 100 % i Lørenskog og Skedsmo til bare 30 % i Rælingen. I alle kommunene unntatt Aurskog-Høland, jobber det flere av kommunens yrkesaktive i Oslo enn i hjemmkommunen. Lørenskog og Skedsmo fungerer ellers som senter og by for de andre kommunene på Nedre Romerike. Hit pendler folk fra disse kommunene på arbeid, mens folk bosatt i Tvillingbyen i stor grad pendler mot Oslo. Nesten 34 000 mennesker pendler fra Nedre Romerike til Oslo, mens 12 000 pendler motsatt vei, de fleste til Lørenskog og Skedsmo. Regionen trenger flere arbeidsplasser og et aktivt næringsarbeid, og den trenger en næringsstrategi.

Senterstruktur og kommunikasjoner på Nedre Romerike

Plansamarbeidet for Oslo og Akershus ønsker at Tvillingbyen, området fra Lørenskog/Ahus til Lillestrøm og Kjeller, skal utvikles til en avlastningsby for Oslo i en flerkjernet byutvikling. SNR er enig i dette, men peker på at dette krever en rask utbygging av kommunikasjonene internt i dette byområdet. Særlig må en få på plass Romeriksbanen fra Ellingsrud til Ahus, Lillestrøm og Kjeller, som skal fungere som hovedkommunikasjonslinje i Tvillingbyen. Videre kreves det utbygging av tverrgående kommunikasjoner på Nedre Romerike, fra småbyene i regionen, inn mot Tvillingbyen. Småbyene skal også få lov til å vokse og utvikle seg. All utvikling skal ikke skje i Tvillingbyen.

Utfordringer og muligheter på Nedre Romerike

Som et supplement til den regionale samfunnsanalysen ble det gjennomført strukturerte telefonintervjuer med ordførerne i de sju kommunene om deres syn på utfordringer og muligheter på Nedre Romerike, og hva som hemmer og fremmer veksten. Det framkom her at det som hemmer veksten etter ordførernes mening er mangel på næringssamarbeid og næringsstrategi. Det som fremmer utviklingen er i første rekke regional enighet om areal og transportpolitikken, og videre regionens sentrale lokalisering mellom Oslo og Gardermoen. Ellers mente ordførerne at den regionale identitet på Nedre Romerike er svakt utviklet. Folks identitet er mer knyttet til hjemstedet. Det regionale samarbeidet i regionen mente de fungerte litt dårlig, særlig på næringsiden. Derimot er det bred regional enighet om areal og transportpolitikken, og om satsingen på Tvillingbyen. Som satsingsområder for fase 2 av Byregionprogrammet, prioriterte ordførerne to tema; utvikling av en godt forankret næringsstrategi og oppfølging av den regionale areal og transportplanen.

Nedre Romerike har tunge forskningsinstitusjoner knyttet til Forskningsparken Kjeller, til høgskolen og til Ahus. En spørreundersøkelse til disse miljøene avdekket en stor interesse for å delta i Byregionprogrammet, særlig ved utvikling av en regional næringsstrategi.

Viktige tema for fase 2 av Byregionprogrammet

På bakgrunn både av samfunnsanalysen og av intervjurunden til ordførerne, forskningsmiljøene peker det seg ut to viktige tema for regionens deltakelse i fase 2 av Byregionprogrammet: Utvikling av en godt forankret regional næringsstrategi med et konkret handlingsprogram, og oppfølging av den regionale areal og transportplanen overfor Plansamarbeidet Oslo/Akershus. Videre må en ha en prosjektleder på heltid til å følge opp satsingsområdene. Det anbefales at SNR søker departementet om deltakelse i fase 2 av Byregionprogrammet med dette som tema.

1 Nedre Romerike - en delregion i Oslo-området

Nedre Romerike er nærmeste nabo til Oslo i nordøst, og store deler av regionen fungerer i dag som en integrert del av Oslo-området, Norges største, og raskest voksende storbyregion. I dette storbyområdet er Oslo i kraft av sin befolkningsmessige størrelse og sin tetthet av arbeidsplasser svært dominerende, og styrer den regionale utvikling flere mil ut fra sentrum, langt utenfor Oslos grenser. Skal en forstå samfunnsutviklingen på Nedre Romerike, og hvilke drivkrefter som styrer denne, må en derfor først skaffe seg et overblikk over hva som skjer i Oslo, og i Oslo-området som helhet.

1.1.1 Det store bildet: Oslo-området som storbyregion

Oslo-området er Norges største storbyregion, med nær 1 million innbyggere og rundt 700 000 arbeidsplasser. Oslo-området strekker seg fra Oslo sentrum utover langs hovedkommunikasjonslinjene mot Tranby og Røyken i vest, Langhus og Ski i sør, og Rotnes, Skedsmokorset og Fetsund i nordøst. I tillegg inngår Nesodden. Et kart over Oslo-området med tettbebyggelse (gul farge) og hovedkommunikasjoner er vist i figur 1.1.

Figur 1.1 Oslo-området som storbyregion. Kilde: Gule sider

Tyngdepunktet i Oslo-området er Oslo sentrum, med byfunksjoner, nasjonale institusjoner og en svært stor tetthet av arbeidsplasser. Ut fra sentrum strekker Oslo-områdets felles regionale arbeidsmarked seg utover langs bybåndet i alle retninger, forbi Sandvika i vest, omtrent til Oslos grense i sør og omtrent til Oslos grense i nordøst. Grensene for dette felles arbeidsmarkedet er naturlig nok ikke helt skarpe. Det er en gradvis overgang med synkende tetthet av arbeidsplasser jo lenger ut fra sentrum en kommer. Men samlet har området et stort overskudd av arbeidsplasser i forhold til sin befolkning.

Inn til dette felles regionale arbeidsmarkedet pendler folk daglig på arbeid, fra boligområdene utenfor. De fleste pendler mot arbeidsplasser i Oslo sentrum eller på veien dit. Noen pendler også gjennom sentrum og ut mot arbeidsmarkedets grenser i en av de andre hovedretningene, men de er langt færre. Må de gjøre det, flytter de gjerne etter hvert nærmere.

Boligområdene utenfor, det en kan kalle resten av Oslo-området felles regionale boligmarked, strekker seg videre utover, minst to-tre mil utenfor det regionale arbeidsmarkedet, mot Tranby og Røyken i vest, Ski og Ås i sør og mot Rotnes, Skedsmokorset, Lillestrøm og Fetsund i nordøst. Heller ikke her er grensene helt skarpe, men det dreier seg om områder der folk i hovedsak benytter Oslo-området som primærarbeidsmarked, og i stor grad forholder seg til Oslo som by. Folk pendler naturligvis også til Oslo fra områder langt utenfor dette, men da er Oslo mer reservearbeidsmarked for disse, ikke primærarbeidsmarkedet.

Oslo-områdets regionale boligmarked går dermed langt utover Oslo kommunes grenser i alle tre hovedretninger ut fra sentrum. Dette gir nabokommunene den fordel at de langt på vei har en boligdrevet befolkningsutvikling, og kan ved å bygge attraktive boliger, få vekst i befolkningen uten først å skape egne arbeidsplasser. Nærheten til Oslo skaper imidlertid også, som en skal se senere, store problemer for egen regional utvikling og regional identitet i kommunene utenfor. Oslo blir svært dominerende.

Et annet viktig aspekt ved Oslo-områdets regionale bolig- og arbeidsmarked, er flyttemønsteret. Inn til Oslo flytter hvert år nær 20 000 mennesker fra hele Norge, og etterhvert også mange fra utlandet. Mange av disse er ungdom på jakt etter utdanning, andre er innvandrere på jakt etter arbeid. Ungdommen blir i Oslo gjennom studietiden og i en sen ungdomsfase etterpå, før de etablerer seg med familie, og søker ut av sentrum på jakt etter rekkehus og grønne lunger med bedre oppvekstvilkår for barn. I denne prosessen velger de utflyttingsretning ut av byen, og holder seg gjerne der videre. Mange flytter i retning hjemover. Innvandrerne flytter også etter hvert ut av Oslo sentrum. Begge grupper flytter så langt ut som de må, for å skaffe seg det de ønsker på boligmarkedet til en pris de kan leve med.

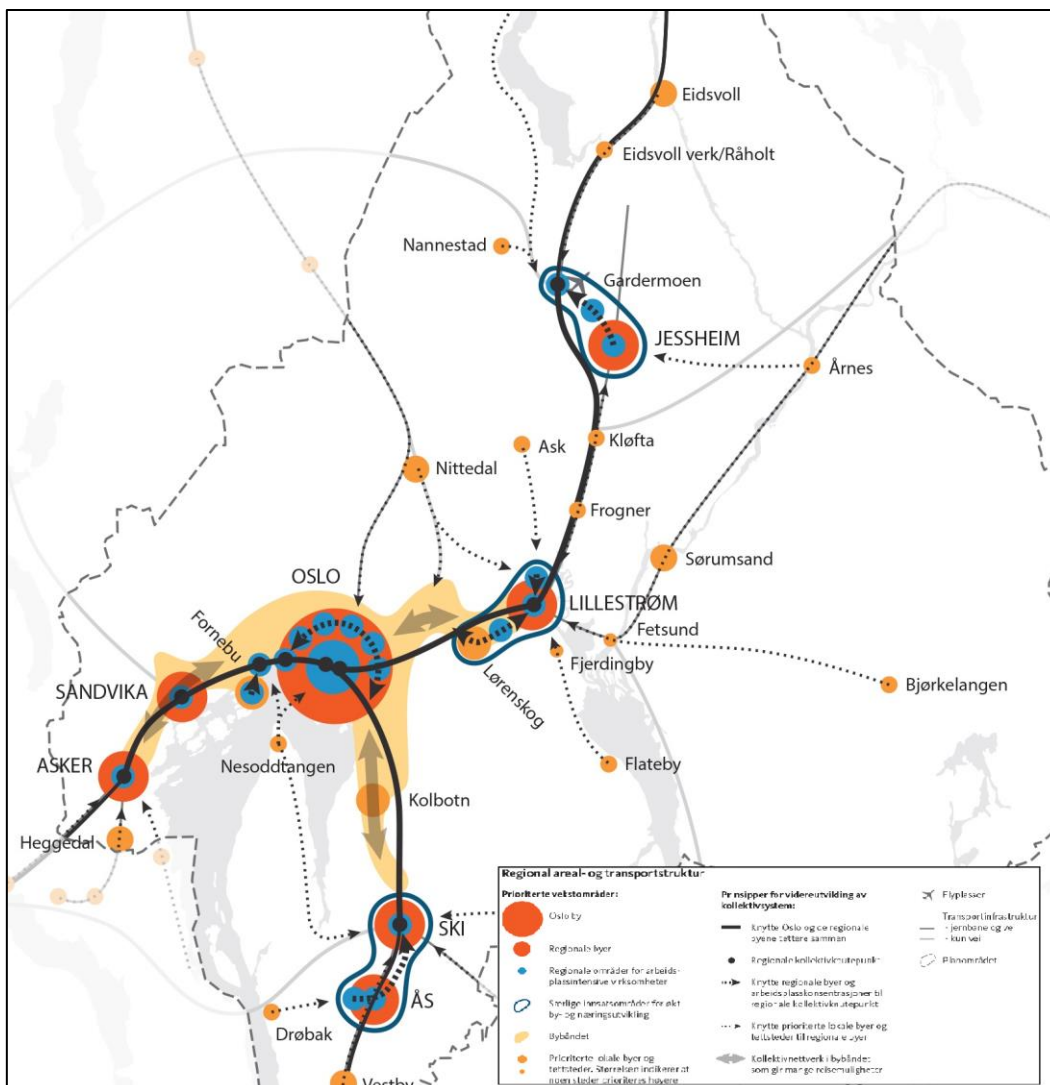
For naboregionene til Oslo er dette flyttemønsteret viktig. Alle tre naboregionene har en betydelig netto innflytting, men flyttebalansen mot resten av landet er stort sett i balanse. Nettoinnflyttingen kommer enten fra utlandet eller fra Oslo, og en stor del av disse har fortsatt tenkt å forholde seg til Oslo som primærarbeidsmarked. For den regionale utvikling på Nedre Romerike er dette som tidligere nevnt en betydelig utfordring.

1.2 Regional utvikling i Oslo-området i årene framover

Plansamarbeidet Oslo/Akershus har nylig lagt fram Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus, med sikte på endelige vedtak i løpet av 2015. I denne planen legges det opp til en flerkjernet byutvikling, der mye av den ventede befolknings- og næringslivsveksten i Oslo-området framover forsøkes lagt til de regionale byene i Akershus, og til bybåndet som strekker seg fra Oslo by til Asker, Ski og Lillestrøm/Kjeller. Tanken er at disse områdene skal få en sterkere rolle i regionen, avlaste Oslo sentrum, og knyttes sammen med Oslo gjennom et effektivt og miljøvennlig kollektivtilbud. Gjennom å konsentrere veksten til disse områdene skapes det grunnlag for levende regionale byer med et godt handels- service- og kollektivtilbud, og med gode bomiljøer som kan appellere til en bredt sammensatt befolkning.

Et bilde av det ønskede areal og transportsystemet i Oslo-området framover er vist i figur 1.2.

Som del av en flerkjernet utvikling er det pekt ut noen særlige innsatsområder for økt by- og næringsutvikling langs bybåndet i Follo og på Romerike. Området fra Lørenskog og Ahus til

Figur 1.2 Regional areal og transportstruktur i årene framover. Kilde: Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus

Lillestrøm og Kjeller er et av disse særlige innsatsområdene, der det i areal og transportplanen legges opp til høy befolknings- og næringslivsvekst, og til byutvikling. Samarbeidsrådet for Nedre Romerike har valgt å kalle dette særlige innsatsområdet for Tvillingbyen.

1.3 Utviklingen på Nedre Romerike

Nedre Romerike er nærmeste naboregion til Oslo i nordøst. I nord grenser regionen i hovedsak mot Øvre Romerike. Nedre Romerike består av sju kommuner, Nittedal, Lørenskog, Skedsmo, Rælingen, Fet, Sørumsand og Aurskog-Høland, som vist på kart i figur 1.3. De sju kommunene har til sammen vel 170 000 innbyggere og dekker et areal på vel 1 750 km². Dette gjør Nedre Romerike til en meget befolkningstung region etter norske forhold. Kommunene på Nedre Romerike ligger imidlertid som en ser av kartet, i sterkt varierende avstand fra Oslo og har dermed også betydelig varierende forutsetning for regional utvikling og vekst. Kartet i figur 1.3 viser også hovedveier og jernbanelinjer, mens tettbebyggelsen i bybåndet er vist med gul farge.

Figur 1.3. Kommunene på Nedre Romerike, og deres forhold til Oslo. Kilde: SNR

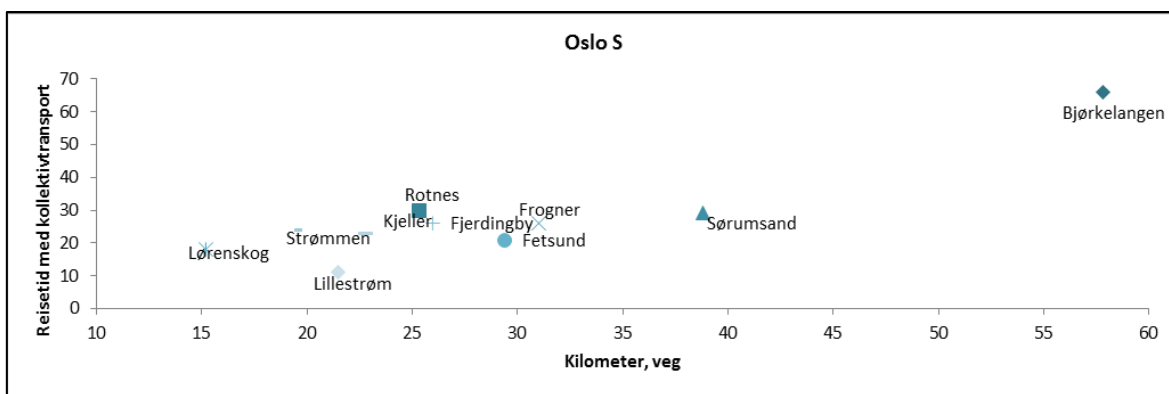
En ser av kartet at de sentrale delene av Nedre Romerike er tett utbygget. De nærmeste områdene til Oslo i Lørenskog, Skedsmo og Rælingen fungerer som en forlengelse av bybåndet øst for Oslo. Det samme gjelder de nærmeste delene av Nittedal. I tillegg har Nedre Romerike flere andre store tettsteder som Rotnes, Fetsund, Sørumsand, Aursmoen og Bjørkelangen.

Det naturlige senteret på Nedre Romerike er Lillestrøm, som fungerer som by for størsteparten av regionen, i den grad ikke Oslo ivaretar denne rollen. Lillestrøm er en by på nær 50 000 innbyggere, og er dermed en av Norges større byer. Det har Lillestrøm imidlertid vanskelig for å vise fram, fordi byen inngår i det Statistisk Sentralbyrå kaller Oslo tettsted, og dermed framstår som en del av storbyområdet. Samme skjebne har for øvrig også Sandvika og Asker.

Dette har som vist ovenfor både Plansamarbeidet og Samarbeidsrådet for Nedre Romerike tenkt å gjøre noe med, ved å utvikle området fra Kjeller og Lillestrøm, via Strømmen til Ahus og Lørenskog til et tett integrert byområde kalt Tvingbyen (se figur 1.2), som er ment å skulle bli det naturlige bysenteret på Nedre Romerike, og en barriere mot Oslos innflytelse.

Nedre Romerike har på grunn av sin befolkningstetthet og nærhet til Oslo, godt utbygde kommunikasjonsårer, med E6, RV4 og en rekke større fylkesveier, og ikke mindre enn fire jernbanelinjer gjennom regionen. Felles for disse kommunikasjonsårene er imidlertid at de stråler radielt ut fra Oslo, og i liten grad binder sammen Nedre Romerike som region. Dette preger også kollektivtransporten i området.

Videre er det slik at kommunen på Nedre Romerike og deres respektive kommunesentre, ligger i svært forskjellig avstand fra Oslo, og dermed har svært forskjellige forutsetninger for utvikling og

Figur 1.3 Avstand og reisetid med kollektivtransport fra tettstedene på Nedre Romerike til Oslo S. Kilde: Analyse og Strategi AS

vekst. En illustrasjon av dette er vist i tabell 1.3, som horisontalt viser avstand fra kommunesentrene i regionen til Oslo S, og vertikalt viser reisetiden fra disse sentrene til Oslo S med kollektivtransport.

En ser av figuren at de fleste kommunesentrene på Nedre Romerike ligger mellom 15 og 30 km langs vei fra Oslo S. Oslo som arbeidsplass er dermed klart innenfor rekkevidde, og reisetiden til Oslo S med kollektivtransport er gjennomgående bare mellom 20 og 30 minutter.

Noen unntak finnes. Sørumsand og særlig Bjørkelangen ligger lenger ute fra Oslo enn de andre kommunesentrene i regionen, henholdsvis 37 og 57 kilometer langs vei fra Oslo S. Reisetiden med kollektivtransport blir dermed fra Bjørkelangen rundt en time, mens reisetiden fra Sørumsand bare er det halve. Dette skyldes at man kan reise til Oslo via Lillestrøm, som på grunn av Romeriksporten bare har en reisetid med jernbane til Oslo på ti minutter. Dette gjør Lillestrøm svært sentralt i forhold til Oslo sentrum, samtidig som byen blir et naturlig knutepunkt for store deler av Nedre Romerike.

Samlet finner en her at Nedre Romerike i dag framstår som en stor og befolkningstung region, med en betydelig vekst som på grunn av nærheten til Oslo i hovedsak er boligdrevet. For vekst og utvikling på Nedre Romerike er nærheten til Oslo en klar fordel. Utfordringen for Nedre Romerike blir imidlertid gjennom en flerkjernet utvikling å skape sin egen næringsutvikling og sin egen identitet som selvstendig region og vekstområde nordøst for Oslo.

Med dette overordnede bilde i minnet, skal en nedenfor gå nærmere inn på viktige kjennetegn ved Nedre Romerike i dag, og de drivkreftene som styrer utviklingen i regionen.

2 En boligdrevet befolkningsutvikling gir valgmuligheter

En regions suksess som vekstregion måles gjerne ut fra to viktige forhold, vekst i regionens befolkning i forhold til konkurrerende regioner, og vekst i regionens arbeidsplasser i forhold til andre regioner i nærheten. En skal her se nærmere på befolkningsveksten på nedre Romerike. Næringsutvikling og antall arbeidsplasser er tema for kapittel 3 nedenfor.

2.1 Befolkningsutviklingen på Nedre Romerike

2.1.1 Befolkningsutvikling på Nedre Romerike de senere år

En oversikt over befolkningsutviklingen i kommunen på Nedre Romerike i perioden 1990 til 2015, er vist i tabell 2.1. I tabellen inngår også utviklingen for regionen som helhet, og for landet.

Tabell 2.1. Befolkningsutviklingen på Nedre Romerike 1990 – 2015. Kilde SSB

Befolkningsstatistikk	Befolkning per 1 januar						Gjennomsnittlig årlig befolkningsendring					
							1990	1995	2000	2005	2010	1990
	1990	1995	2000	2005	2010	2015	1995	2000	2005	2010	2015	2015
0221 Aurskog-Høland	12596	12292	12561	13275	14294	15726	-0,5 %	0,4 %	1,1 %	1,5 %	2,0 %	1,0 %
0226 Sørums	11245	11420	12133	12925	15369	17089	0,3 %	1,2 %	1,3 %	3,8 %	2,2 %	2,1 %
0227 Fet	8612	8670	9271	9567	10238	11199	0,1 %	1,4 %	0,6 %	1,4 %	1,9 %	1,2 %
0228 Rælingen	13696	13994	14493	14797	15591	17185	0,4 %	0,7 %	0,4 %	1,1 %	2,0 %	1,0 %
0230 Lørenskog	26066	27545	29505	30675	32730	35139	1,1 %	1,4 %	0,8 %	1,3 %	1,5 %	1,4 %
0231 Skedsmo	33679	35717	38701	42094	47723	51725	1,2 %	1,7 %	1,8 %	2,7 %	1,7 %	2,1 %
0233 Nittedal	16114	16639	18639	19578	20939	22706	0,7 %	2,4 %	1,0 %	1,4 %	1,7 %	1,6 %
Sum Nedre Romerike	122008	126277	135303	142911	156884	170769	0,7 %	1,4 %	1,1 %	2,0 %	1,8 %	1,6 %
Landsgjennomsnittet							1,5 %	0,6 %	0,6 %	1,3 %	1,4 %	1,2 %

En ser av tabellen at samlet har Nedre Romerike de siste 25 år økt sin befolkning med nesten 50 000 mennesker, fra 122 000 i 1990 til nær 171 000 i 2015. Dette gir en gjennomsnittlig befolkningsvekst i perioden på 1,6 % pr år, godt over landsgjennomsnittet som i samme periode har vært på 1,2 %. I forhold til landsgjennomsnittet har altså Nedre Romerike hatt betydelig suksess med sin befolkningsutvikling, i alle fall de siste 20 årene.

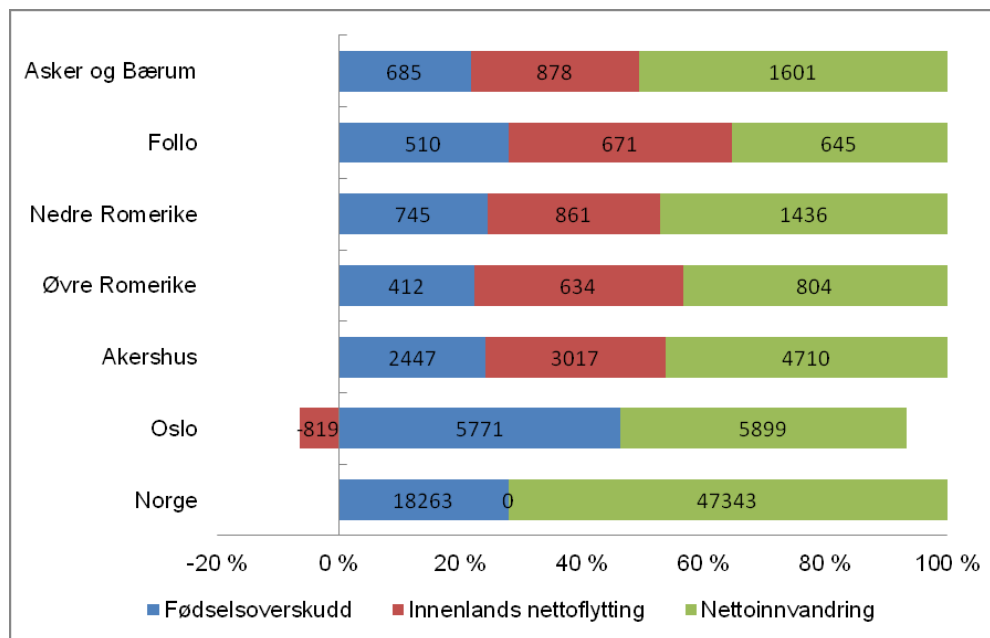
Det samme er også tilfellet i forhold til naboregionene. Ifølge Akershusstatistikken hadde Nedre Romerike i perioden 1993-2013 en gjennomsnittlig årlig befolkningsvekst på 1,7 %, litt mer enn Follo og Oslo som begge hadde 1,6 % vekst, og godt over Vestregionen som hadde 1,4 %. Størst vekst i denne perioden hadde imidlertid Øvre Romerike med 2,2 % i årlig gjennomsnitt. I denne regionen har man imidlertid også fått betydelig drahjelp gjennom en sterk økning i antall arbeidsplasser i tilknytning til aktivitetene på Gardermoen.

Ser en nærmere på veksten internt på Nedre Romerike, finner en at bortsett fra Aurskog-Høland på begynnelsen av 1990-tallet, har alle kommunene i regionen hatt befolkningsvekst i hele perioden. Særlig har veksten vært sterk de siste ti årene. Det er dessuten ikke slik at et er de befolkningsrike kommunene nærmest Oslo, Lørenskog og Skedsmo, som har hatt den sterkeste veksten de senere år. De siste ti årene er det faktisk Sørums som har hatt størst vekst. Det viser at det i første rekke er kommunenes evne og vilje til å bygge attraktive boliger som bestemmer befolkningsutviklingen på Nedre Romerike, ikke avstanden fra Oslo. Det er som en skal se senere heller ikke næringsutviklingen som har skapt grunnlag for befolkningsveksten på Nedre Romerike. Regionen har i hovedsak en boligdrevet befolkningsvekst.

Ellers ser en av figur 2.1 at ingen av kommunen på Nedre Romerike er befolkningsmessig små. Minst i befolkning er Fet, med vel 11 000 innbyggere. Størst er Skedsmo med nær 52 000 innbyggere fordelt på et lite geografisk område, der de fleste bor i og umiddelbart rundt Lillestrøm. Det gjør Lillestrøm, navnet til tross, til en ganske stor by etter norske forhold. En by som dessuten er i sterk vekst.

2.1.2 Årsaker til den store befolkningsveksten

Befolkningsveksten kan dekomponeres i tre faktorer; fødselsoverskudd, også kalt naturlig befolkningsvekst, innenlandsk nettoutflytting og netto innvandring fra utlandet. En slik dekomponering av befolkningsveksten i Oslo/Akershus området i 2012, er vist i figur 2.1.

Figur 2.1. Årsaker til befolkningsvekst i Oslo-området fordelt på delregioner 2012. Kilde Akershusstatistikk 2013/SSB

En ser av figuren at Nedre Romerike i 2012 hadde en samlet befolkningsvekst på vel 3 040 mennesker. Regionen har på grunn av innflyttingen en forholdsvis ung befolkning, så hele 25 % av veksten skyldes fødselsoverskudd. Innenlandsk flytting, herunder en stor del fra Oslo, sto i 2012 for 28 % av befolkningsveksten på Nedre Romerike, mens resten, hele 47 %, skyldes netto innvandring fra utlandet. I 2013 var fødselsoverskuddet 35 % av totalen, mens innenlandsk nettoutflytting utgjorde 24 % og netto innvandring 41 %. Fordelingen varierer dermed litt fra år til år.

En ser videre av figuren at fordelingen på de tre vekstkomponentene på Nedre Romerike er omtrent den samme som for fylket som helhet, og at denne fordelingen er ganske lik de andre regionene i Akershus også. Det eneste måtte være at Follo i 2012 hadde en litt større andel innenlandsk nettoutflytting og en noe mindre andel netto innvandring enn de andre regionene. Akershusstatistikken viser at fordelingen mellom de tre vekstkomponentene for fylket som helhet varierer litt fra år til år som følge av forskjeller i netto innvandring. Fordelingen mellom fødselsoverskuddet og netto innenlandsk flytting har imidlertid vært temmelig konstant siden 2005.

For Oslo ser en imidlertid at forholdene er noe annerledes. Oslo hadde i 2012 en netto innenlandsk utflytting på vel 800 personer, mens netto befolkningsvekst fordelte seg temmelig likt mellom fødselsoverskudd og netto innvandring fra utlandet. I 2013 var dette forholdet omtrent det samme, mens innenlandsk nettoutflytting var svakt negativ. Oslo har selvsagt hvert år en betydelig innflytting

fra resten av landet, men utflyttingen er altså enda større. Mye av denne skjer til naboregionene i Akershus.

Fra flyttestatistikken til SSB finner en at flyttingen mellom Oslo og Akershus er stor og økende. I 2013 flyttet nær 14 900 personer fra Oslo til Akershus, mens vel 10 300 flyttet den andre veien. Akershus hadde altså i 2013 et flytteoverskudd i forhold til Oslo på rundt 4 600 mennesker. Dette flytteoverskuddet øker år for år. I 2008 var det på vel 3 500 personer, i 2011 var det på nær 4 000.

En analyse av ut og innflytting til Akershus etter alder fra Akershusstatistikken viser netto utflytting fra fylket for ungdom i aldersgruppen 16 – 29 år, trolig i hovedsak med sikte på utdanning. Samtidig får regionen et stort påfyll av unge voksne i aldersgruppen 20 – 29 år fra utlandet, på jakt etter arbeid. Videre har Akershus en stor netto innflytting av personer i aldersgruppen 30 – 39 år, både fra andre fylker og fra utlandet. Dette mønsteret gjelder alle fylkets regioner, og har holdt seg stabilt over flere år.

2.1.3 Befolkningsveksten internt på Nedre Romerike

Går en nærmere inn forholdet mellom de tre vekstkomponentene på Nedre Romerike finner en at fordelingen mellom disse varierer betydelig internt mellom kommunene. I perioden 2008 til 2013 var innenlandsk nettoflytting betydelig større i Sørums og Aurskog-Høland enn nettoinnvandringen. I Fet og Nittedal var netto innvandring større enn innenlandsk nettoflytting, men begge vekstkomponentene var positive. I Lørenskog, Skedsmo og Rælingen var netto innvandring klart større enn i de andre kommunene i regionen, samtidig som disse tre kommunene hadde en betydelig negativ netto flyttebalanse mot øvrige kommuner i Norge. I disse tre kommunene står dermed fødselsoverskuddet og netto innvandring for hele befolkningsveksten og mer til, mens det ser ut som om mange mennesker bosatt i disse kommunene etter hvert flytter videre. Utviklingen er i disse kommunene omtrent den samme som i Oslo. Årsaken til dette kan ikke leses ut av statistikken, men er trolig å finne på boligmarkedet. Man finner ikke den boligtype man ønsker i kommunen til en egnet pris, og flytter derfor lenger ut fra Oslo på jakt etter denne.

Nedre Romerike har ellers den høyeste innvandrerandelen i befolkningen av regionene i Akershus, med vel 18 % i 2013. Særlig høyt ligger Lørenskog og Skedsmo med rundt 22 %, fulgt av Rælingen med vel 19 %. I de andre kommunene er innvandrerandelen betydelig lavere, mellom 9 og 13 %. Polen, Pakistan og Vietnam er opprinnelseslandet til de største innvandrergruppene som er bosatt på Nedre Romerike.

2.1.4 Forventet befolkningsutvikling på Nedre Romerike framover

Statistisk Sentralbyrå lager hvert år en framskriving av folkemengden i landets kommuner i en rekke alternativer. Framskrivningen tar utgangspunkt i utviklingen de siste fem år, og framskriver denne, men demper veksten noe over tid. Det alternativet man vanligvis bruker i regionale analyser, er SSBs middelalternativ MMM, der en forutsetter middels fruktbarhet, dødelighet, innvandring og innenlandsk flytting. Dette alternativet viser en vekst i befolkningene på Nedre Romerike fra 171 000 i dag til 229 000 i 2040, noe som gir en gjennomsnittlig årlig vekstrate på 1,6 %.

Nå er det imidlertid slik at Nedre Romerike er nærmeste naboregion til Oslo, og derfor ikke helt representativ for landets regioner når det gjelder befolkningsvekst. Særlig de siste ti årene har veksten i regionens befolkning vært vesentlig høyere enn 1,6 %, faktisk omtrent 2 % pr år i gjennomsnitt (se tabell 2.1). Resultatet er at SSBs mellomalternativ konsekvent har vist for lave framskrivingstall. Som grunnlag for denne regionale studien har en derfor valgt i stedet å benytte SSBs høyalternativ HHMH, da den de senere år har vist seg å gi riktigere tall. Denne framskrivningen er vist i tabell 2.2.

Tabell 2.2 Framskriving av befolkningsutviklingen på Nedre Romerike 2015-2040. Kilde SSB

SSBs framskriving alt HHMH	Befolkning per 1 januar, justert for forskjell mellom stat og framskrivning 1.1. 2015						Gjennomsnittlig årlig befolkningsendring					
							2015	2020	2025	2030	2035	2015
	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2020	2025	2030	2035	2040	2040
0221 Aurskog-Høland	15726	17121	18561	20027	21464	22910	1,8 %	1,7 %	1,6 %	1,4 %	1,3 %	1,8 %
0226 Sørums	17089	19439	21861	24353	26888	29471	2,8 %	2,5 %	2,3 %	2,1 %	1,9 %	2,9 %
0227 Fet	11199	12344	13503	14639	15776	16902	2,0 %	1,9 %	1,7 %	1,6 %	1,4 %	2,0 %
0228 Rælingen	17185	19072	20956	22821	24665	26511	2,2 %	2,0 %	1,8 %	1,6 %	1,5 %	2,2 %
0230 Lørenskog	35139	38298	41576	44913	48203	51470	1,8 %	1,7 %	1,6 %	1,5 %	1,4 %	1,9 %
0231 Skedsmo	51725	56943	62471	68088	73620	79118	2,0 %	1,9 %	1,8 %	1,6 %	1,5 %	2,1 %
0233 Nittedal	22706	24857	27055	29318	31613	33941	1,9 %	1,8 %	1,7 %	1,6 %	1,5 %	2,0 %
Sum	170769	188074	205983	224159	242229	260323	2,0 %	1,9 %	1,8 %	1,6 %	1,5 %	2,1 %
Landsgjennomsnittet							1,5 %	1,4 %	1,4 %	1,3 %	1,3 %	1,6 %

En ser av tabell 2.2 at samlet ventes befolkningen på Nedre Romerike etter høyalternativet å vokse med nær 90 000 mennesker eller 53 % de neste 25 årene. Dette gir en gjennomsnittlig årlig vekst i befolkningen på 2,1 %. Dette kan se mye ut, men denne veksten er faktisk bare marginalt høyere enn det regionen har hatt de siste ti årene.

Internt i regionen ser en at alle kommunene vokser, men med noe varierende vekstrater. Særlig Sørums ventes å få sterk vekst med 2,9 % på år i gjennomsnitt. Dette skyldes at Sørums de siste årene har hatt den høyeste veksten på Nedre Romerike, og dette framskrives derfor videre. En ser videre at Skedsmo ventes å bli en ganske folkerik kommune i 2040, med en befolkning på vel 79 000. Det samme gjelder Lørenskog som passerer 50 000 om denne framskrivningen slår til. Den tvillingbyen mellom Lørenskog og Lillestrøm som både Plansamarbeidet Oslo/Akershus og Samarbeidsrådet for Nedre Romerike planlegger å bygge, vil da bli en storby i norsk sammenheng.

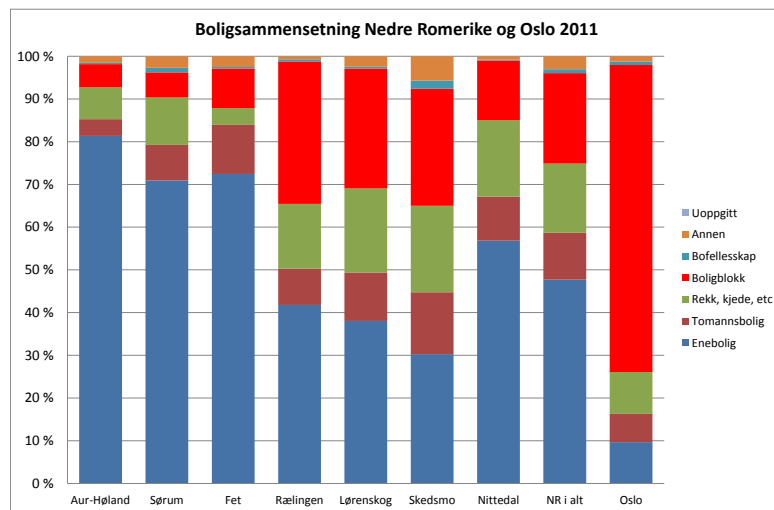
Nå kan det godt hende at en framskriving etter SSBs høyalternativ viser seg å være i høyeste laget for å beskrive veksten på Nedre Romerike i årene framover. Det er imidlertid ingen tvil om at regionen står overfor en stor befolkningsvekst, og at denne veksten vil legge sterkt press på både teknisk og sosial infrastruktur i samfunnet, kanskje særlig veisystemer og kollektivtransport. Utbygging av slik infrastruktur har dessverre en tendens til å ligge etter veksten i befolkningen, til dels betydelig etter. Det er derfor erfaringsmessig bedre å planlegge for en noe større befolkningsvekst enn det som viser seg å komme, enn en mindre befolkningsvekst. Å legge SSBs framskriving etter høyalternativet til grunn for planlegging av teknisk og sosial infrastruktur på Nedre Romerike framover, kan dermed vise seg å være svært lurt.

2.1.5 Befolkningsutvikling og boligbygging

Befolkningsveksten på Nedre Romerike har i alle fall de siste 20 årene, i stor grad vært boligdrevet. Innflyttingen til Oslo-området fra resten av landet og fra utlandet har i denne perioden vært så stor at både Oslo og alle fire regionene i Akershus har hatt en kraftig vekst i befolkningen. Nedre Romerikes suksess med befolkningsutviklingen i forhold til de andre Akershusregionene har vært og er, avhengig av regionens evne til å bygge attraktive boliger for den gruppe av innflyttere regionen ønsker å tiltrekke seg. Kommunene, og særlig de nærmest Oslo, kan altså gjennom boligbyggingen en viss grad påvirke innflyttingen. Samtidig har man på ingen måte full kontroll. Det er sterkt konkurranse mellom regionene i Akershus om å tiltrekke seg høyinntektsgrupper og folk med stor næringskompetanse. Videre legger statlige og regionale føringer sterke krav til fortetting og arealutnyttelse, som begrenser kommunenes handlemåte. Dessuten er markedet viktig. Folk flytter ikke lenger ut fra Oslo enn de må for å finne den boligtypen de har råd til og ønsker seg.

En oversikt over boligmassen på Nedre Romerike og i Oslo etter type i 2011 er vist i figur 2.2. Tilsvarende tall for 2001 viser bare marginale forskjeller. Andel eneboliger har på ti år gått ned med 3-4 prosentpoeng, andelen tomannsboliger og rekkehus er omtrent som før, mens blokkandelen hadde økt tilsvarende nedgangen i eneboligandel. Denne utviklingstrenden har temmelig sikkert

fortsatt fram til i dag også, men nybygging utgjør bare en liten del av boligmassen, så endringer i boligmassen går langsomt. Andelene fra 2011 er derfor temmelig sikkert ganske representative også i dag.

Figur 2.2. Boligmassen på Nedre Romerike og Oslo i 2011 etter boligtype. Kilde SSB

En ser av figuren at i Oslo var eneboligandelen i 2011 bare rundt 10 %, andelen tomannsboliger var rundt 7 %, rekkehusandelen rundt 11 % og andelen boliger i blokk vel 70 %. Bor en i Oslo og ønsker seg en annen boligtype enn blokkleilighet, noe mange småbarnsfamilier gjør, må man dermed vanligvis flytte ut av byen.

På nedre Romerike er det muligheter for slikt. Samlet ser en at regionen i 2011 hadde rundt 48 % eneboliger, 11 % tomannsboliger, 17 % rekkehus og rundt 22 % boliger i blokk. Forskjellen mellom kommunene var imidlertid stor. Mens eneboligandelen i Aurskog-Høland var på rundt 80 %, og rundt 70 % i Sørums og Fet, var den bare rundt 40 % i Rælingen og Lørenskog og 30 % i Skedsmo. Til gjengjeld hadde disse tre kommunene 25-35 % tomannsboliger og rekkehus, slik at boliger i blokk bare utgjorde rundt 30 %.

Det en ser her er at eneboligandelen er lav i de tettbygde områdene innenfor bybåndet i Lørenskog, Rælingen og Skedsmo. Til gjengjeld er det store muligheter for å få kjøpt tomannsboliger og rekkehus, nettopp det unge familier som vil ut av Oslo vanligvis ønsker seg. Vil man ha enebolig, må man vanligvis lenger ut mot Nittedal eller mot Fet, Sørums og Aurskog-Høland.

Som nevnt innledningsvis i dette avsnittet er befolkningsutviklingen på Nedre Romerike i hovedsak boligdrevet. Gjennom å velge profil på boligbyggingen kan kommunene og regionen som helhet dermed i noen grad påvirke hvilke befolkningsgrupper som flytter inn. Ønsker en seg unge familier fra Oslo, kan bygging av attraktive tomannsboliger og rekkehus være gunstig. Ønsker en seg også høyinntektsgrupper litt lenger ut i livssyklusen, kan man bygge store, attraktive høystandard leiligheter sentralt i Tvingbyen for å rullere det lokale eneboligmarkedet. Man kan også legge til rette for rulling av eneboligmarkedet eller bygging av nye, attraktive eneboliger i kommunene lenger ute fra Oslo. Begge deler kan være lurt for å bygge en sterkere region på Nedre Romerike. Folk i kommunene lenger ute forholder seg som en skal se nedenfor i stor grad til arbeidsplasser i de sentrale delene av regionen, men folk bosatt i disse områdene i hovedsak forholder seg til Oslo.

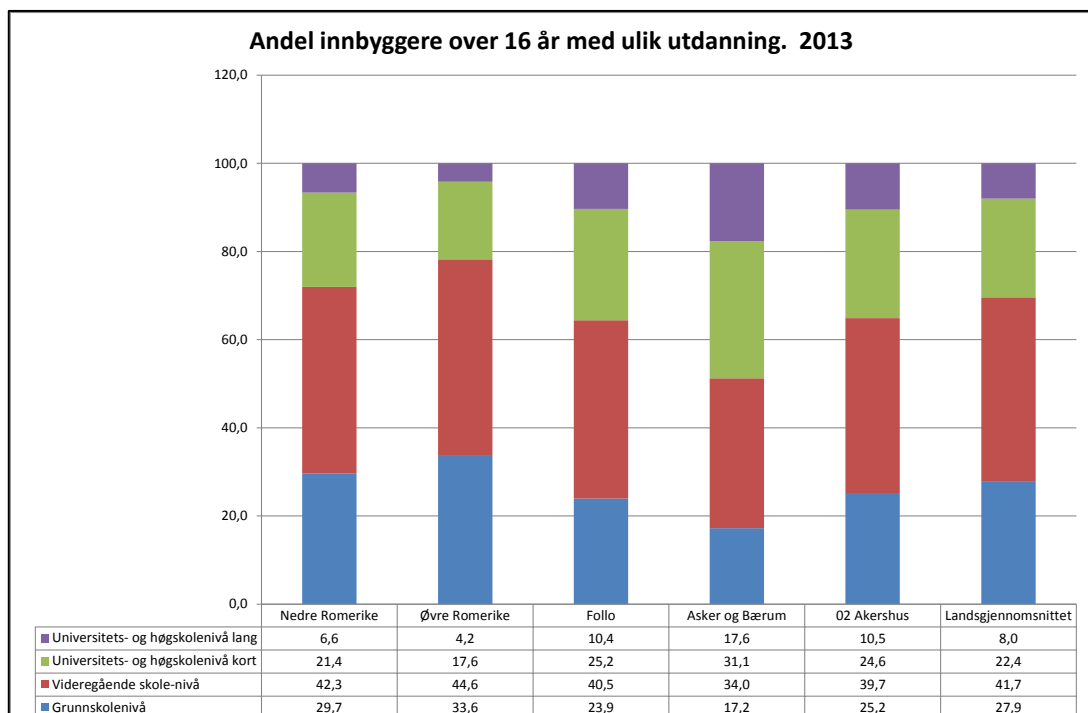
Ellers er det klart at en samordnet boligbygging på Nedre Romerike, der en bygger riktig type boliger på riktig sted for å tilfredsstille markedet og arealbruksrestriksjonene, hadde vært gunstig for alle parter, og økt regionens samlede attraktivitet som bosted.

2.2 Befolkningens utdanningsnivå og næringskompetanse

Befolkningens utdanningsnivå og næringskompetanse har lenge vært et viktig tema på Nedre Romerike, fordi man har sett at det er store forskjeller mellom regionene i Akershus på dette området, og at Nedre Romerike synes å ligge etter i utviklingen. En skal i denne samfunnsanalysen derfor behandle dette temaet litt grundig.

2.2.1 Utdanningsnivået på Nedre Romerike i 2013

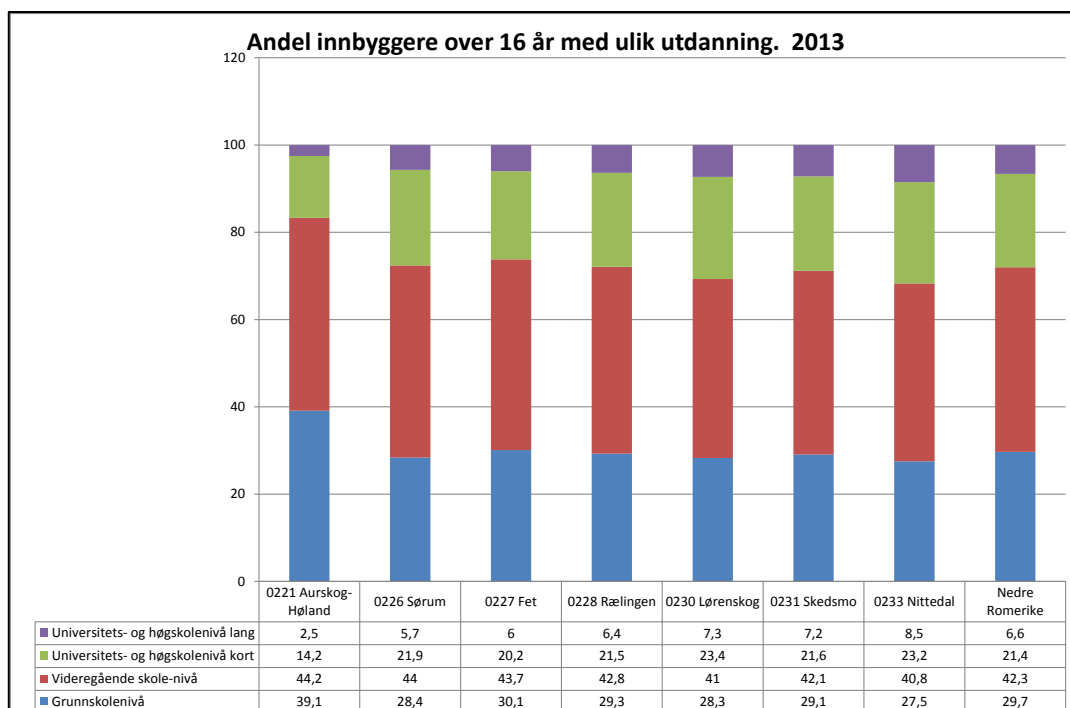
Statistisk Sentralbyrå lager hvert år statistikk over befolkningens utdanningsnivå i norske kommuner. De siste tilgjengelige tallene er fra 2013. En oversikt over utdanningsnivået i kommunene på Nedre Romerike i 2013, sammenliknet med naboregionene og landsgjennomsnittet er vist i figur 2.3.

Figur 2.3. Utdanningsnivået på Nedre Romerike og i naboregionene i 2013. Kilde SSB

En ser av figur 2.3 at det er klare forskjeller mellom regionene i Akershus når det gjelder befolkningens utdanningsnivå i 2013. Klart høyest ligger Asker og Bærum, der 48 %, altså nesten halvparten av befolkningen over 16 år, har høyere utdanning, mens 34 % har videregående og bare 17 % grunnskole som høyeste utdanning. Asker og Bærum har imidlertid etter norske forhold et ekstremt høyt utdanningsnivå i befolkningen, høyere enn alle andre kommuner i landet, Oslo inkludert, og dermed også klart høyere enn landsgjennomsnittet.

På Nedre Romerike ser man av figuren at befolkningens utdanningsnivå ligger langt lavere. Her har bare 28 % av befolkningen over 16 år høyere utdanning, mens 42 % har videregående skole som høyeste utdanning, og 30 % bare har grunnskole. Utdanningsnivået på Nedre Romerike ligger dermed i 2013 klart under gjennomsnittsnivået i Akershus, og også noe under landsgjennomsnittet.

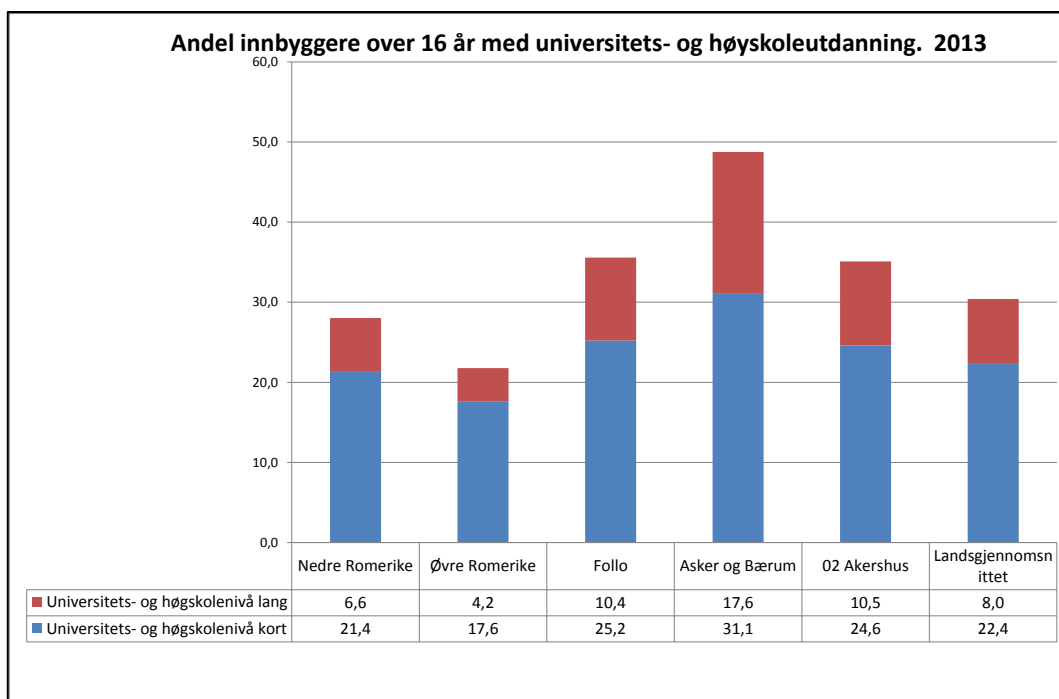
Figur 2.3. Utdanningsnivået i kommunene på Nedre Romerike 2013. Kilde SSB

Når det gjelder de andre regionene, ser en at Follo også har et betydelig høyere utdanningsnivå i befolkningen enn Nedre Romerike. I Follo ligger en også høyere enn landsgjennomsnittet. Det samme gjelder for øvrig også Oslo, som har et nesten like høyt utdanningsnivå i befolkningen som Asker og Bærum. På Øvre Romerike er utdanningsnivået enda litt lavere enn på Nedre Romerike, men forskjellene er forholdsvis små.

Utdanningsnivået i kommunene internt på Nedre Romerike, framgår av figur 2.4. En ser av figuren at befolkningens utdanningsnivå varierer en del mellom kommunene. Det høyeste utdanningsnivået finner en i kommunene nærmest Oslo, særlig Nittedal og Lørenskog, der over 30 % av befolkningen over 16 år har høyere utdanning, rundt 41 % har videregående skole som høyeste utdanning og bare rundt 28 % har grunnskole som høyeste utdanning. Skedsmo, Rælingen, Sørums og Fet ligger noe lavere i utdanningsnivå, med en mindre andel innbyggere med høyere utdanning, og en noe større andel med grunnskole eller videregående som høyeste utdanningsnivå. Klart lavest er imidlertid utdanningsnivået i Aurskog-Høland som ligger lengst unna Oslo. Her bare 17 % av befolkningen over 16 år høyere utdanning, mens nesten 40 % bare har grunnskole som høyeste utdanningsnivå.

Det en ser av figur 2.3 og 2.4, er at befolkningens utdanningsnivå faller med økende avstand til Oslo. Det er ikke overraskende, siden Oslo er hovedstad og har mange kompetansekreverende arbeidsplasser i statsadministrasjonen, bank og finansnæringen, ulike former for forretningsmessig tjenesteyting mv., arbeidsplasser som krever høyere utdanning. At Oslo har et høyt utdanningsnivå i befolkningen er derfor helt naturlig. Mer interessant er det imidlertid at utdanningsnivået varierer så mye mellom naboregionene til Oslo. Det ser en tydelig i figur 2.5, der en har skilt ut de to høyeste utdanningsnivåene i figurene ovenfor, universitets- og høyskoleutdanning inntil 3 år, og over 3 år.

En ser av figur 2.5 at andelen av befolkningen over 16 år med høyere utdanning, det en vanligvis kaller befolkningens kompetansetetthet, varierer svært mye mellom delregionene i Akershus. Særlig gjelder dette det høyeste utdanningsnivået, universitets- og høyskoleutdanning over 5 år, altså mastergrad eller høyere. Asker og Bærum har nesten tre ganger så stor andel av

Figur 2.5. Andelen av befolkningen over 16 år med høyere utdanning i 2013 etter delregion. Kilde SSB

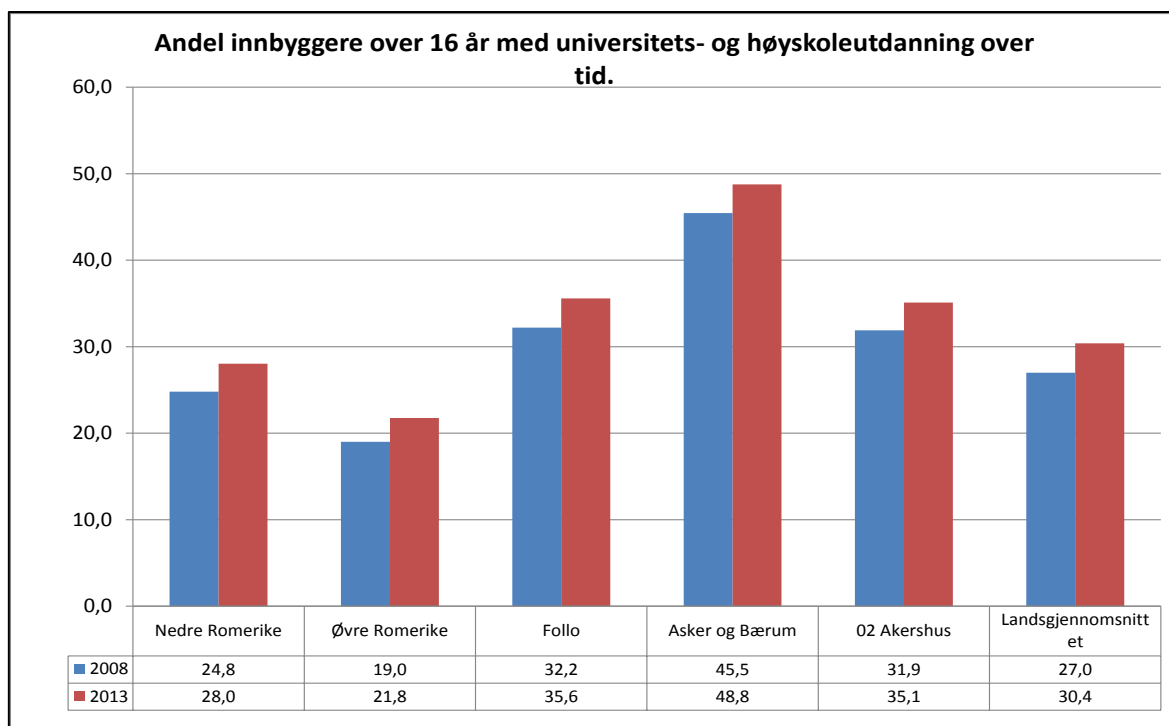
befolkningen på dette utdanningsnivået som Nedre Romerike har, og mer enn fire ganger så stor andel som på Øvre Romerike. Follo ligger omtrent på gjennomsnittet for Akershus. Når det gjelder universitets- og høyskoleutdanning inntil 3 år, altså bachelor nivå, sykepleier, grunnskolelærere mv, er forskjellene mellom regionene mindre, men fortsatt betydelige. Også her ligger Asker og Bærum klart høyest, og rangeringen mellom delregionene er fortsatt den samme.

2.2.2 Endringer i utdanningsnivå og kompetansetetthet over tid

Figurene ovenfor viser forskjellene i utdanningsnivå i dag. Disse forskjellene skulle en tro ville utjevne seg over tid. Det ser imidlertid ikke ut til å være tilfellet. I figur 2.6 har en vist andelen av befolkningen over 16 år med høyere utdanning i henholdsvis 2008 og 2013 for delregionene i Akershus.

En ser av figur 2.6 at i femårsperioden 2008 til 2013, har utdanningsnivået økt betydelig i alle regionene i Akershus. Det samme har skjedd på landsbasis. I hovedsak skyldes dette at en stor del av ungdommen nå tar høyere utdanning, og at denne andelen er langt høyere enn utdanningsnivået i befolkningen som helhet, slik at det gjennomsnittlige utdanningsnivået øker over tid. Videre har disse regionene stor innflytting, og det kan hende at innflytterne har et høyere kompetansenivå enn de som bor i regionen fra før.

Ser en på utviklingen mellom delregionene, finner en imidlertid små forskjeller over tid. På Nedre Romerike har andelen av befolkningen over 16 år som har høyere utdanning, det en ovenfor kalte kompetansetettheten, økt med 3,2 prosentpoeng fra 2008 til 2013. I Asker og Bærum har økningen vært omtrent akkurat det samme, 3,3 prosentpoeng, mens økningen i Follo har vært på 3,4 prosentpoeng. Forskjellen i kompetansetetthet mellom disse tre delregionene har altså ikke avtatt de siste fem årene, snarere tvert i mot. Det gjelder også for Øvre Romerike der økningen i kompetansetetthet bare har vært på 2,8 prosentpoeng. Den regionen som lå lavest i utgangspunktet, og som ligger lengst unna Oslo, ser altså ut til å ha sakket ytterligere etter de siste fem år.

Figur 2.6. Endringer i andel innbyggere med høyere utdanning over tid. Kilde SSB

Interessant er det også at økningen andelen av befolkningen med høyere utdanning på landsbasis har vært 3,4 prosentpoeng i perioden 2008 – 2013, altså på linje med økningen i Asker og Bærum og litt i overkant av økningen på Nedre Romerike. Det ser dermed ikke ut til at den store netto innflyttingen til disse regionene øker kompetansetettheten i befolkningen i særlig grad. Det ser heller ut som om innflytterne stort sett har samme kompetansetetthet som de som bor i regionen fra før, og at forskjellen i kompetansetetthet mellom regionene dermed bare videreføres.

2.2.3 Mulige årsaker til forskjellen i kompetansetetthet mellom delregionene i Akershus

Som en ser ovenfor er forskjellen i kompetansetetthet mellom delregionen i Akershus stor, og ser ikke ut til å utjamne seg over tid. Årsaken til dette er trolig dels å finne i forskjeller i nærings-tradisjoner og næringsstruktur. Nedre Romerike var tradisjonelt en industriregion, med en næringskompetanse i befolkningen tilpasset dette. De senere år er mye av industrien forsvunnet. I stedet har en fått mye lager og distribusjonsvirksomhet, med et liknende kompetansebehov. Regionen har også, som en skal vise nedenfor, en stor bygge og anleggssektor.

I Asker og Bærum har det, i alle fall i moderne tid, vært lite industrivirksomhet, men mer opphoping av bedrifter innenfor IT og ingeniørbasert forretningsmessig tjenesteyting. Videre har mange ledere i statsadministrasjonen og nasjonale selskaper tradisjonelt vært bosatt i denne regionen. Dette er virksomheter som i all hovedsak krever høyere utdanning. Forskjellen i kompetansetetthet mellom Asker og Bærum og Nedre Romerike er derfor ikke av ny dato.

Verre for Nedre Romerike er det imidlertid at har det først oppstått en forskjell i kompetansetetthet, så har denne en tendens til å opprettholde seg selv, og kanskje til og med forsterke seg. Kompetanserike mennesker søker ikke bare nærhet til et kompetanserikt næringsliv når de skal velge bosted, de søker også mot nærhet til likesinnede. Videre er bostedskvaliteter, ønsket boligtype, sosial service og ikke minst stedets omdømme viktig. Kompetanserike mennesker velger i dag i økende grad sitt bosted utfra slike forhold, og uavhengig av hvor i Oslo-området deres potensielle arbeidsplasser er lokalisert.

Kommunene på Nedre Romerike har lenge ønsket å sette i verk tiltak for å øke regionens kompetansetetthet, i alle fall opp på Follo's nivå, og minke de regionale forskjellene mellom regionene i Akershus. Dette er det imidlertid ikke enkelt å få til. For det første må en endre næringsstrukturen i retning av mer kompetansetette bedrifter, og det er tidkrevende virksomhet. Videre må en øke bostedsattraktiviteten i området, og for det tredje må en bedre regionens omdømme som attraktiv bostedsregion. Skal man lykkes med dette kreves dermed langsiktig innsats på flere områder samtidig.

3 Næringsliv og næringsutvikling

Vekst og utvikling i næringsliv og sysselsetting er gjerne ved siden av befolkningsutviklingen, det viktigste kjennetegnet på en regions suksess som vekstregion. Nedre Romerike er på grunn av nærheten til Oslo så heldig at regionen kan få vekst i befolkningen uten først å måtte skape nye arbeidsplasser regionalt. Det er imidlertid ingen grunn til å neglisjere regionens næringsutvikling. Særlig ikke hvis man har ønsker om på sikt å endre regionens næringsstruktur.

3.1 Arbeidsplassdekning og strukturen i næringslivet på Nedre Romerike

En oversikt over arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet på Nedre Romerike, framgår av tabell 3.1. Dataene i tabellen er hentet fra SSBs arbeidsgiver/arbeidstaker register. I tabellen er datamaterialet vist for 2008 og 2013. Helst skulle en hatt tall for en lengre periode, men en omlegging av næringsstrukturen til den nye internasjonale NACE-strukturen i 2008, gjør at tidligere data er lite sammenliknbare.

Tabell 3.1. Arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet på Nedre Romerike 2008 og 2013. Kilde SSB

Regionen	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Næringsfordeling etter arbeidsted			Netto innpendling		
	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	858	695	-163	758	613	-145	1,2 %	0,9 %	-0,3 %	-100	-82	18
05-09 Bergverksdrift og utvinning	248	281	33	141	125	-16	0,2 %	0,2 %	0,0 %	-107	-156	-49
10-33 Industri	5843	4846	-997	5929	4497	-1432	9,2 %	6,3 %	-2,9 %	86	-349	-435
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	648	752	104	590	716	126	0,9 %	1,0 %	0,1 %	-58	-36	22
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	6341	7577	1236	4355	5697	1342	6,8 %	8,0 %	1,2 %	-1986	-1880	106
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	17324	17149	-175	14890	15271	381	23,1 %	21,4 %	-1,8 %	-2434	-1878	556
49-53 Transport og lagring	6132	6075	-57	3827	5451	1624	5,9 %	7,6 %	1,7 %	-2305	-624	1681
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	2154	2455	301	1500	1880	380	2,3 %	2,6 %	0,3 %	-654	-575	79
58-63 Informasjon og kommunikasjon	4155	4142	-13	885	1037	152	1,4 %	1,5 %	0,1 %	-3270	-3105	165
64-66 Finansiering og forsikring	2317	2261	-56	522	412	-110	0,8 %	0,6 %	-0,2 %	-1795	-1849	-54
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	4654	5240	586	3067	3545	478	4,8 %	5,0 %	0,2 %	-1587	-1695	-108
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	5336	5571	235	3735	4114	379	5,8 %	5,8 %	-0,1 %	-1601	-1457	144
84 Off. adm., forsvar, sosialforsikring	5365	6296	931	3363	4047	684	5,2 %	5,7 %	0,4 %	-2002	-2249	-247
85 Undervisning	4789	5230	441	4512	5001	489	7,0 %	7,0 %	0,0 %	-277	-229	48
86-88 Helse- og sosialtjenester	14196	15853	1657	13950	16635	2685	21,7 %	23,3 %	1,6 %	-246	782	1028
90-99 Personlig tjenesteyting	2923	3037	114	1976	2110	134	3,1 %	3,0 %	-0,1 %	-947	-927	20
00 Uoppgitt	321	385	64	324	332	8	0,5 %	0,5 %	0,0 %	3	-53	-56
Totalt	83604	87845	4241	64324	71483	7159	100,0 %	100,0 %	0,0 %	-19280	-16362	2918

Tabell 3.1 er komplisert, og inneholder mye informasjon i konsentrert form. Tabellen viser først antall yrkesaktive personer bosatt på Nedre Romerike i 2008 og i 2013 etter næring, og økningen i dette antallet. Deretter viser tabellen antall sysselsatte på Nedre Romerike på samme måte både som antall arbeidsplasser og i prosent. Avslutningsvis viser tabellen differansen mellom antall yrkesaktive og antall arbeidsplasser etter næring i 2008 og i 2013, og endringer i denne differansen over tid. Dette blir da et mål på endring i netto innpendling til regionen i denne femårsperioden etter næring og totalt.

3.1.1 Arbeidsplassdekningen på Nedre Romerike øker, men det er langt igjen

Ser en først på sumtallene i tabellen, finner en at nedre Romerike i 2013 hadde nær 71 500 arbeidsplasser å tilby vel 87 800 yrkesaktive bosatt i regionen. Regionen hadde dermed i 2013, isolert sett, et underskudd på arbeidsplasser på nær 16 400, eller nær 23 %. Situasjonen i 2013 var likevel bedre enn fem år tidligere i 2008, da arbeidsplassunderskuddet var på nær 19 300, eller 30 %. Arbeidsplassdekningen på Nedre Romerike, forholdet mellom antall arbeidsplasser og antall yrkesaktive bosatt i regionen, har altså bedret seg betydelig de siste fem årene, men det er fortsatt langt igjen. Nedre Romerike manglet i 2013 fortsatt arbeidsplasser til mer enn hver femte yrkesaktive som er bosatt i regionen.

Nå er ikke dette noe stort problem for Nedre Romerike. De fleste yrkesaktive som må ut av regionen på arbeid, jobber i Oslo, og Oslo har som hovedstad et stort overskudd av arbeidsplasser som dekkes inn gjennom innpendling, ikke bare fra naboregionene, men fra store deler av resten av Østlandsområdet også. Mange yrkesaktive på Nedre Romerike bruker Oslo som primærarbeidsmarked fordi det er der de finner interessante jobber. Det er slett ikke alle som pendler til Oslo fordi de er nødt til det.

Likevel er det klart at et underskudd på arbeidsplasser på 23 % er alt for mye for en region med ambisjoner som et attraktivt arbeidssted. Kommunene på Nedre Romerike bør derfor helt klart i fellesskap ta et krafttak innenfor næringsutvikling, og bruke fase 2 av Byregionprosjektet til å gjennomføre en prosess på dette. Særlig gjelder dette om man også ønsker over tid å forsøke å endre næringsstrukturen i regionen.

3.1.2 Næringsstrukturen i regionen er i endring

Ser en videre på sysselsetting og næringsstruktur på nedre Romerike i tabell 3.1, finner en at regionen i femårsperioden 2008-2013, økte antall arbeidsplasser med nær 7 200, eller 11 %. Selv med en befolkningsvekst i regionen i samme periode på rundt 9 % er dette slett ikke verst, og arbeidsplassdekningen har da også gått opp i perioden som en så ovenfor.

Utviklingen i antall arbeidsplasser i regionen har imidlertid ikke fordelt seg jevnt på ulike næringer. En ser av tabell 3.1 at antall arbeidsplasser i landbruk har gått betydelig ned i perioden, faktisk med 19 % på fem år. En liknende utvikling har en også hatt i industrien på Nedre Romerike som har mistet over 1 400 arbeidsplasser på fem år, en nedgang på hele 24 %. Hver fjerde industriarbeidsplass har altså blitt borte på Nedre Romerike i perioden 2008 – 2013. Det sier noe om hvor raskt strukturendringene i næringslivet går. Regionen har også dessverre mistet over 20 % av arbeidsplassene innenfor finansiering og forsikring, en næring som på landsbasis ellers har vekst.

Heldigvis er det mange andre næringer som har hatt vekst i antall arbeidsplasser på nedre Romerike i perioden 2008-2013. Den store stjernen i så måte er helse og sosialtjenester som har økt med nær 2 700 arbeidsplasser i perioden, en vekst på 19 %. Dels skyldes dette selvsagt Ahus, regionsykehuset som ble etablert i perioden. Ahus står imidlertid bare for vel halvparten av arbeidsplassveksten. Resten skyldes i hovedsak befolkningsveksten i regionen på rundt 9 %.

To andre næringer har også hatt stor vekst i antall arbeidsplasser i perioden 2008 – 2013. En ser av tabell 3.1 at transport og lagring har hatt en sysselsettingsvekst på vel 1600 arbeidsplasser eller hele 42 % på fem år. Dette har gjort denne næringen til den tredje største på Nedre Romerike, målt i sysselsetting. Her har regionen tydeligvis funnet en nisje der en kan levere tjenester til store deler av Oslo-området.

Det samme gjelder for den andre næringen som har hatt stor vekst på Nedre Romerike i perioden 2008 – 2013, nemlig bygge- og anleggsnæringen. En ser av tabellen at denne næringen har hatt en vekst i perioden på vel 1 300 arbeidsplasser eller vel 30 %. Nedre Romerike har i forhold til områdene nærmere Oslo sentrum fortsatt forholdsvis god plass, og har dermed gunstige forhold for en arealkrevende næring som dette. Dessuten har regionen som vist ovenfor relativt god tilgang på arbeidstakere med videregående utdanning, herunder trolig også fagutdannede innenfor bygg og anlegg.

Ellers ser en av tabell 3.1 at overnatting og serveringsvirksomhet har økt sin sysselsetting på Nedre Romerike med 25 % i perioden, betydelig mer enn befolkningsøkningen skulle tilsi. Det samme gjelder offentlig administrasjon mv som har økt med vel 20 %, mens undervisning bare har økt med 11 %, litt mer enn befolkningsveksten i perioden.

Avslutningsvis finner en at nyere næringer som informasjon og kommunikasjonsvirksomhet og teknisk tjenesteyting har økt sin sysselsetting på Nedre Romerike med rundt 16 % i perioden 2008-2013. Det lover godt med hensyn til en langsiktig strukturendring av regionens næringsliv.

3.1.3 Er næringslivet på Nedre Romerike tilpasset yrkeskompetansen?

Tabell 3.1 kan brukes til så mangt. Blant annet viser den forskjellen mellom antall yrkesaktive bosatt på Nedre Romerike og antall arbeidsplasser i regionen fordelt på næring. Dermed har man også en indikasjon på hvordan næringslivet og næringsstrukturen i regionen er tilpasset regionens arbeidstakere.

En ser av tabell 3.1 at Nedre Romerike i 2013 fortsatt hadde et underskudd på arbeidsplasser på mer enn 16 000. At det er netto utpendling fra regionen i nesten alle næringer er dermed ikke overraskende. Faktisk er det bare en næring som har netto innpendling til regionen, og det er helse og sosialtjenester. Årsaken til dette er Åhus, som fungerer som regionsykehus for langt mer enn Nedre Romerike.

I alle andre næringer er det utpendling fra Nedre Romerike. Det gjelder fortsatt næringer som ellers har hatt betydelig vekst på Nedre Romerike de senere år, transport og lagring og bygg og anlegg, men i disse næringene har arbeidsplassunderskuddet i regionen gått betydelig ned. Det samme gjelder for varehandel. I disse næringene er ikke regionens arbeidsplasser, nærheten i Oslo tatt i betraktning, så verst tilpasset regionens arbeidstakere.

Da er det verre stilt for mer kompetansetette næringer som informasjon og kommunikasjon der over 3 100 personer pendler ut av regionen på arbeid, og videre for finansiering og forsikring, teknisk tjenesteyting og forretningsmessig tjenesteyting, der 1500-1800 personer pendler ut av regionen i hver næring. Her er ubalansen mellom regionens arbeidstakere og regionens arbeidsplasser stor, og det burde være et stort potensiale for etablering av nye bedrifter i regionen i disse næringene. Utfordringen for Nedre Romerike i denne sammenheng er å gjøre seg attraktiv nok til at slike bedrifter velger å flytte til regionen på jakt etter kvalifiserte arbeidstakere.

3.1.4 Hvilke næringer er i vekst på landsbasis?

Endringene i næringsstruktur på Nedre Romerike i perioden 2008-2013 som vist ovenfor er ikke spesielt overraskende. Man ser en liknende utvikling over hele landet. En grei oversikt over strukturendringer i næringslivet på landsbasis, hentet fra Telemarksforskning, er vist i tabell 3.2.

Tabell 3.2. Indeksert endring i antall arbeidsplasser i ulike bransjer 2000-2012. Kilde Telemarksforskning

Næring	Næringstype-sub	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Industri	Anna industri	100	93,4	88,9	84,0	83,8	83,3	85,5	87,0	83,2	80,6	78,5	78,4	75,8
	Næringsmidler	100	98,9	97,2	95,7	92,4	89,5	88,5	88,9	87,9	84,6	84,4	85,7	86,3
	Olje og gass utvinning	100	102,2	103,0	103,5	103,6	107,1	117,5	120,8	128,7	131,0	137,8	147,3	157,5
	Prosessindustri	100	96,1	95,4	92,9	89,2	86,8	84,5	82,7	82,6	75,8	74,7	73,6	68,0
	Verkstedindustri	100	102,4	97,2	90,3	89,3	92,1	99,1	105,6	108,1	100,4	91,1	93,0	96,3
Natur	Fiske/havbruk	100	95,8	94,9	91,8	88,4	86,2	86,1	83,2	84,4	84,1	81,8	83,8	80,1
	Gruve	100	99,1	96,4	95,9	100,5	102,0	102,8	107,6	109,3	100,2	103,4	109,0	112,8
	Landbruk	100	92,3	89,5	93,5	86,1	89,0	91,7	87,2	87,4	85,3	79,0	75,6	74,4
Tekn. tjenester	Olje og gass	100	108,0	106,0	101,5	102,8	107,0	121,7	139,3	151,3	158,2	216,9	230,8	264,4
	Teknisk/vitenskap	100	101,4	147,1	129,9	132,2	136,6	149,1	154,4	168,5	148,9	149,1	156,6	165,0
	Telekom og IKT	100	109,0	99,7	94,7	95,6	101,2	105,7	113,8	120,0	120,7	124,0	126,5	132,1

Med utgangspunkt i år 2000, viser tabell 3.2 en indeks for endringer i utvalgte næringer og bransjer i perioden fram til 2012. En ser at bortsett fra olje og gassutvinning som har økt mye, særlig de siste årene, så har andre typer industri i Norge hatt betydelig nedgang i sysselsettingen de senere år, akkurat det samme som en fant for Nedre Romerike ovenfor. Det samme gjelder landbruk. De bransjer som har hatt vekst i perioden på landsbasis, er særlig olje og gassrelatert utvinning og tekniske tjenester. Dette er imidlertid næringer som er lite representert på Nedre Romerike, så denne veksten har regionen i all hovedsak gått glipp av. Derimot har regionen i alle fall delvis, fått del i den nasjonale veksten i arbeidsplasser innenfor andre tekniske tjenester som tele-kommunikasjon og IT, og teknisk tjenesteyting.

Figur 3.2 er nyttig, fordi den viser hvilke næringer og bransjer som er i vekst på landsbasis. Dersom en i fase 2 av byregionprogrammet skal lage en næringsutviklingsstrategi for Nedre Romerike framover, er det greit å spille på lag med utviklingen.

3.1.5 Næringsstrukturen internt i regionen

Strukturen i næringslivet i de sju kommunene på Nedre Romerike er i hovedsak vist som vedlegg til samfunnsanalysen i form av tilsvarende tabeller som tabell 3.1 for hver kommune. Nedenfor er det bare vist en kort oversikt over kommunenes næringsstruktur i form av en prosentfordeling av kommunenes arbeidsplasser fordelt på næring. Dette framgår av tabell 3.3.

Tabell 3.3. Næringsstrukturen i kommunen på Nedre Romerike i prosent i 2013. Kilde SSB

Sysselsetting etter næring 2013, prosent	Nittedal	Skedsmo	Lørenskog	Rælingen	Fet	Sørums	Aurskog-Høland	Nedre Romerike
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	1	0	0	1	2	3	4	1
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0	0	0	0	0	0	0	0
10-33 Industri	16	4	4	4	13	5	11	6
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	0	0	1	3	1	5	2	1
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	9	8	5	10	11	11	10	8
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	25	25	20	12	16	15	14	21
49-53 Transport og lagring	4	7	12	4	3	6	8	8
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	1	4	3	1	1	2	1	3
58-63 Informasjon og kommunikasjon	2	2	1	1	1	0	1	1
64-66 Finansiering og forsikring	0	1	0	0	0	1	2	1
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	4	8	2	4	3	3	4	5
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	4	9	4	2	4	5	3	6
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	4	7	3	11	9	8	5	6
85 Undervisning	7	7	5	12	8	10	9	7
86-88 Helse- og sosialtjenester	20	14	36	31	27	23	22	23
90-99 Personlig tjenesteyting	2	4	3	3	2	3	3	3
00 Uoppgitt	1	0	0	1	0	1	1	0
Totalt antall arbeidsplasser	8382	27826	19896	2927	2664	4804	4984	71483

En ser for det første av tabell 3.3 at antall arbeidsplasser varierer mye mellom de ulike kommunene i regionen. Klart størst antall arbeidsplasser har de sentrale kommunene i regionen, Skedsmo med 27 800 arbeidsplasser og Lørenskog med nær 20 000. Den neste kommunen på lista er Nittedal med 8 400 arbeidsplasser, mens Rælingen, Fet, Sørums og Aurskog-Høland har langt færre arbeidsplasser. Disse kommunene bruker i stedet dels Skedsmo/Lørenskog og dels Oslo som arbeidsmarked.

Næringsmessig finner en noen interessante forskjeller mellom kommunene. En ser at Nittedal, Fet og Aurskog-Høland fortsatt har en stor andel av sine arbeidsplasser innenfor industrivirksomhet. Arbeidsplasser innenfor bygg og anlegg er ganske jevnt fordelt mellom kommunene bortsett fra Lørenskog som har lite slik virksomhet. Når det gjelder varehandel dominerer Nittedal og Skedsmo, Lørenskog dominerer når det gjelder transport og lagring, mens Skedsmo, på grunn av Lillestrøms bystatus, har klart størst andel av arbeidsplasser i mer kompetansetunge næringer som teknisk

tjenesteyting og forretningsmessig tjenesteyting. Videre ser en at Lørenskog på grunn av Ahus, har en stor del av sine arbeidsplasser innenfor helse og sosialtjenester. Det samme gjelder imidlertid også Rælingen og Fet.

3.2 Sammenlikning med de øvrige regionene i Oslo-området

Forskjeller i næringsstruktur mellom de fire regionene i Akershus og Oslo, framgår av tabell 3.4.

Tabell 3.4. Sysselsetting etter næring i Oslo-områdets regioner i prosent i 2013. Kilde SSB

Sysselsetting etter næring 2013, prosent	Nedre Romerike	Øvre Romerike	Asker og Bærum	Follo	Akershus	Oslo
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	1	2	0	1	1	0
05-09 Bergverksdrift og utvinning	0	0	4	0	1	0
10-33 Industri	6	5	6	4	5	3
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	1	1	0	1	1	1
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	8	7	6	8	7	6
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	21	16	16	26	20	13
49-53 Transport og lagring	8	20	3	5	8	5
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	3	6	3	2	3	4
58-63 Informasjon og kommunikasjon	1	1	11	2	5	9
64-66 Finansiering og forsikring	1	0	3	0	1	4
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	5	3	12	6	8	10
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	6	6	5	4	5	7
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	6	7	4	5	5	9
85 Undervisning	7	7	6	11	7	6
86-88 Helse- og sosialtjenester	23	17	17	20	19	15
90-99 Personlig tjenesteyting	3	2	3	4	3	6
00 Uoppgitt	0	1	1	1	1	1
Totalt antall arbeidsplasser	71483	41112	97511	50546	260652	448452

En ser av tabell 3.4 at Asker og Bærum, eller Vestregionen om en vil, er den regionen i Akershus som har klart flest arbeidsplasser. Denne regionen alene hadde nær 98 000 arbeidsplasser i 2013. Nedre Romerike kommer her på annenplass med vel 71 000 arbeidsplasser, mens Follo i 2013 hadde vel 50 000 og Øvre Romerike hadde vel 41 000 arbeidsplasser. Til sammen gir dette vel 260 000 arbeidsplasser i Akershus i 2013, mens Oslo samme år hadde vel 448 000 arbeidsplasser, altså betydelig flere.

Ser en videre på næringsstrukturen, finner man at bergverk og oljeutvinning, i all hovedsak det siste, bare hadde sysselsetting av betydning i Asker og Bærum. På Nedre Romerike er det få slike arbeidsplasser. Det samme gjelder for øvrig også Oslo. Det en har relativt mye av på Nedre Romerike er for det første varehandel, selv om Follo her ligger enda høyere. Videre har en relativt mange arbeidsplasser innenfor helse og sosialtjenester på grunn av Ahus. Nedre Romerike har også en relativt stor andel arbeidsplasser innenfor transport og lagring, men her er andelen mer enn dobbelt så høy på Øvre Romerike, på grunn av flyplassen på Gardermoen.

Ellers ser en av tabell 3.4 at når det gjelder kompetansetunge arbeidsplasser innenfor informasjon og kommunikasjon og innenfor teknisk tjenesteyting, så dominerer Asker og Bærum med til sammen 23 % av sysselsettingen innenfor disse to næringene. Tilsvarende andel på Nedre Romerike er her bare 6 %. Det eneste område som kan konkurrere med Asker og Bærum på dette felt er Oslo, som har 19 % av sin sysselsetting i disse to næringene.

3.3 Omsetning og overskudd i næringslivet på Nedre Romerike

Omsetning og overskudd i næringslivet på Nedre Romerike i 2012, framgår av tabell 3.5. I tabellen har en også tatt med omsetning pr innbygger, og laget en indeks av denne ved å se omsetning pr innbygger i en kommune i forhold til omsetning pr innbygger for regionen som helhet.

Tabell 3.5. Omsetning og overskudd i næringslivet på Nedre Romerike 2012. Kilde Bedriftsregisteret/ Nittedal kommune

Kommune	Omsetning	% av reg.	Overskudd	% av reg	Innbyggere	Oms/innb.	Indeks
0221 Aurskog-Høland	3 731	2 %	340	4 %	14905	250319	27 %
0226 Sørums	8 141	5 %	1130	13 %	16091	505935	54 %
0227 Fet	12 225	8 %	591	7 %	10626	1150480	122 %
0228 Rælingen	1 583	1 %	177	2 %	16170	97897	10 %
0230 Lørenskog	76 734	50 %	5092	60 %	33709	2276365	241 %
0231 Skedsmo	32 661	21 %	1881	22 %	49698	657189	70 %
0233 Nittedal	18 393	12 %	-673	-8 %	21545	853702	91 %
Sum Nedre Romerike	153 468	100 %	8538	100 %	162744	943003	100 %

En ser av tabell 3.5 at næringslivet på Nedre Romerike i 2012 hadde en samlet omsetning på vel 153 mrd kr, eller vel 940 000 kr pr innbygger. En ser videre at omsetningen i næringslivet varierte voldsomt mellom kommunene. Klart høyest lå Lørenskog, som i 2012 alene hadde halvparten av omsetningen i regionen. Dette ga en omsetning pr innbygger i Lørenskog på 241 % av gjennomsnittet i regionen i 2012. Næringslivet i Lørenskog hadde også regionens mest lønnsomme næringsliv, med hele 60 % av overskuddet i regionen. Næringslivet i Lørenskog fungerer dermed som en motor for hele regionen.

Den eneste andre kommunen i regionen som lå over gjennomsnittet i omsetning pr innbygger var Fet, med 122 %. Mer overraskende er det at Skedsmo, som bykommune og regionsenter, bare hadde 21 % av omsetningen i regionens næringsliv i 2012, noe som bare ga en omsetning pr innbygger på 70 % av gjennomsnittet i regionen. Skedsmo hadde også i 2012 bare 22 % av overskuddet i regionens næringsliv. For en by og et regionsenter er dette svært lite, og tyder på at næringslivet i Skedsmo har et klart utviklingspotensial. Det samme gjelder næringslivet i Rælingen.

3.4 Sterke kompetansemiljøer på Kjeller, Åhus og på høghskolen, men hvordan dra nytte av dem i næringssammenheng?

3.4.1 Forskningsparken Kjeller, et av Norges tyngste teknologiske forskningsmiljøer

Forskningsparken Kjeller er etter NTNU/SINTEF i Trondheim, Norges største teknologiske forskningsmiljø. Forskningsparken omfatter 65 virksomheter innen forskning, konsulenttjenester og utdanning, herunder Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI), Institutt for Energiteknikk (IFE), Norsk Institutt for Luftforskning (NILU), Universitetssenteret på Kjeller (UNIK), Norsar, Kongsberg Aerospace & Defence, Justervesenet og Akershus Energipark. I tillegg er Høghskolen i Oslo og Akershus lokalisert i Forskningsparken. Forskningsparken har rundt 3000 ansatte – hvorav 500 med doktorgrad – og mer enn 3000 studenter, de fleste ved høghskolen.

Energi generelt og fornybar energi spesielt, samt miljøteknologi i videste forstand, er teknologiske tyngdepunkter i Forskningsparken. I tillegg er det en rekke institusjoner knyttet til forsvar og samfunnssikkerhet i Forskningsparken. Forskningsparken rommer også det meste av Norges satsninger på hydrogen og brenselceller. Blant annet har Hynor Lillestrøm etablert et forsknings-

og demonstrasjonsanlegg for produksjon, lagring og fylling av hydrogen på biler. Sentralt i anlegget er utprøving av nye teknologier utviklet ved IFE.

Kunnskapsbyen Lillestrøm og Kjeller Innovasjon er to næringsutviklingsselskaper som er samlokalisert i Kunnskapsbyens Hus midt i Forskningsparken. Begge er sentrale aktører for videreutvikling av Forskningsparken og kommersialisering av forskningsresultatene.

Kunnskapsbyen Lillestrøm er en medlemsforening med mer enn 100 medlemsbedrifter, særlig teknologibedrifter og støttebedrifter rundt disse. I tillegg er flere av kommunene på Nedre Romerike og Akershus fylkeskommune med, det samme gjelder videregående skoler. Foreningen har 11 ansatte pluss innleid ekspertise, og driver prosjekter for kommersialisering av forskningsresultater innenfor fornybar energi, miljø og klima, og innenfor helse og innovasjon, blant annet i samarbeid med Ahus. Foreningen driver også med byutvikling og næringsutviklingsprosjekter.

Kjeller Innovasjon er en teknologi-inkubator med rundt 20 inkubatorbedrifter til enhver tid. Inkubatoren tar seg av nystartede bedrifter, og hjelper disse i oppstartfasen. Deretter flytter de ut for å greie seg på egen hånd. Inkubatorbedriftene er i hovedsak nyetablerte selskaper basert på forskningsresultater, for eksempel fra IFE. Prosjektideen er gjerne kommersialisering av miljøteknologi og fornybar energi.

Kunnskapsutvikling og forskningsresultater fra Kjellermiljøet er i verdensklasse, og området har et stort potensiale for å skape nye arbeidsplasser. Utfordringen er å få disse spin-off arbeidsplassene til å etablere seg og vokse på Nedre Romerike. Til nå har mange av disse flyttet, og etablert seg andre steder. Dette er et forhold en bør se nærmere på i en strategisk næringsplan for nedre Romerike.

3.4.2 Ahus HF. Norges mest moderne regionsykehus kan også gir store ringvirkninger i næringslivet

Ahus HF (helseforetak) ligger i Lørenskog, og dekker sykehustjenester for Romerike og de nærmeste bydelene i Oslo. Ahus sto ferdig i 2008, og er i dag et av Europas mest moderne sykehus. Ahus er universitetssykehus, og utdanner helsepersonell, blant annet turnuskandidater. Det drives også forskning ved sykehuset, blant annet 12 prosjekter på doktorgradsnivå. Sykehuset er videre en stor arbeidsgiver og konsument av medisinsk teknologi. Ahus har nær 10 000 ansatte, og en omsetning på rundt 8 milliarder kr pr år.

Området rundt Ahus vurderes sammen med forskningsmiljøene på Kjeller som svært attraktivt for utvikling av kompetansetunge bedrifter innenfor medisinsk teknologi, men Nedre Romerike har foreløpig få slike bedrifter. Også dette kan være et satsingsområde i en ny strategisk næringsplan for regionen.

3.5 Høgskolen i Akershus er viktig i næringssammenheng

Høgskolen i Akershus er lokalisert i Forskningsparken Kjeller. Høgskolen utdanner i hovedsak sykepleiere, jordmødre og annet helsepersonell, blant annet til Ahus. Videre utdannes faglærere i ulike typer yrkesfag. Dette er personell som det er stort behov for i regionen, og som det burde være mulig å dra mer nytte av i næringssammenheng. Et særlig interessant fag er produktdesign, der en også har kommersielle prosjekter med et stort potensial.

En høgskole er alltid viktig for en region. Utfordringen er å integrere høgskolen i regionens næringsliv, og å ta kompetansemiljøene på skolen i bruk i næringssammenheng. Til sammen er det i dag rundt 3 000 studenter ved skolen.

4 Arbeidsmarked og pendling

En analyse av arbeidsmarkedet i en region, særlig med hensyn til hvor folk bor og hvor de arbeider, er viktig fordi det gir et bilde av samspillet mellom kommunene i regionene, og mellom regionen og områdene rundt.

4.1 Samspillet på arbeidsmarkedet mellom kommunene på Nedre Romerike

Et bilde av samspillet mellom kommunene på Nedre Romerike i næringssammenheng, er vist i pendlingsmatrisen i tabell 4.1. I tabell 4.2 er de samme opplysningene vist som prosentfordeling.

Tabell 4.1. Pendlingsmatrise for Nedre Romerike 2013. Kilde SSB arbeidsmarkedsstatistikk

Sysselsatte 16-74 år 4 kvartal 2013		Arbeidssted													
		Aurskog-Høland	Sørums	Fet	Rælingen	Lørenskog	Skedsmo	Nittedal	Regionen	Nes og Ullensaker	Asker/Bærum	Fylket for øvrig	Oslo	Andre	Totalt
Bosted	0221 Aurskog-Høland	3972	232	248	34	333	791	63	5673	198	80	112	1396	438	7897
	0226 Sørums	148	2373	148	52	504	1215	127	4567	632	204	179	2958	278	8818
	0227 Fet	85	136	1332	72	489	1112	69	3295	143	120	91	2023	215	5887
	0228 Rælingen	23	63	85	1472	1137	1727	120	4627	224	283	201	3408	291	9034
	0230 Lørenskog	22	86	70	196	5850	1704	221	8149	348	591	257	8081	547	17973
	0231 Skedsmo	68	309	199	380	2248	9308	518	13030	951	798	449	10210	968	26406
	0233 Nittedal	7	30	23	30	434	823	3626	4973	188	347	140	5735	447	11830
	Regionen	4325	3229	2105	2236	10995	16680	4744	44314	2684	2423	1429	33811	3184	87845
	Nes og Ullensaker	83	656	83	78	883	1974	266	4023						
	Romerike for øvrig	36	173	44	44	626	1523	184	2630						
	Follo og Asker/Bærum	42	64	52	190	1011	1210	305	2874						
	Oslo	134	381	234	225	5084	4382	1599	12039						
	Andre	363	301	145	153	1295	2052	1276	5585						
	Totalt	4983	4804	2663	2926	19894	27821	8374	71465						

Tabell 4.2. Pendlingsmatrise for Nedre Romerike 2013. Prosentfordelt. Kilde SSB arbeidsmarkedsstatistikk

Sysselsatte 16-74 år 4 kvartal 2013		Arbeidssted													
		Aurskog-Høland	Sørums	Fet	Rælingen	Lørenskog	Skedsmo	Nittedal	Regionen	Nes og Ullensaker	Asker/Bærum	Fylket for øvrig	Oslo	Andre	Totalt
	0221 Aurskog-Høland	50 %	3 %	3 %	0 %	4 %	10 %	1 %	72 %	3 %	1 %	1 %	18 %	6 %	100 %
	0226 Sørums	2 %	27 %	2 %	1 %	6 %	14 %	1 %	52 %	7 %	2 %	2 %	34 %	3 %	100 %
	0227 Fet	1 %	2 %	23 %	1 %	8 %	19 %	1 %	56 %	2 %	2 %	2 %	34 %	4 %	100 %
	0228 Rælingen	0 %	1 %	1 %	16 %	13 %	19 %	1 %	51 %	2 %	3 %	2 %	38 %	3 %	100 %
	0230 Lørenskog	0 %	0 %	0 %	1 %	33 %	9 %	1 %	45 %	2 %	3 %	1 %	45 %	3 %	100 %
	0231 Skedsmo	0 %	1 %	1 %	1 %	9 %	35 %	2 %	49 %	4 %	3 %	2 %	39 %	4 %	100 %
	0233 Nittedal	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	7 %	31 %	42 %	2 %	3 %	1 %	48 %	4 %	100 %
	Regionen	5 %	4 %	2 %	3 %	13 %	19 %	5 %	50 %	3 %	3 %	2 %	38 %	4 %	100 %

Tabell 4.1 og 4.2 er pendlingsmatriser som horisontalt viser hvor de yrkesaktive som er bosatt i en kommune arbeider, og vertikalt hvor de som har sin arbeidsplass i en kommune bor.

En ser for eksempel av tabell 4.1 at 3972 personer bosatt i Aurskog-Høland arbeider i egen kommune. Videre arbeider 232 personer i Sørums, 248 i Fet, 34 i Rælingen, 333 i Lørenskog, 791 i Skedsmo og 63 i Nittedal. Til sammen arbeider halvparten av de yrkesaktive i Aurskog-Høland i egen kommune, 72 % arbeider på Nedre Romerike, mens resten pendler ut av regionen på arbeid, de fleste til Oslo. En ser av tabell 4.1 at hele 1396 personer, eller 18 % av de yrkesaktive i Aurskog-Høland daglig pendler til Oslo på arbeid, og det er en reisetid på minst en time hver vei.

Omvendt ser en at det også pendler folk inn til Aurskog-Høland på arbeid. Blant annet kommer 148 personer fra Sørums, og faktisk også 134 personer helt fra Oslo. Men sett i forhold til utpendlingen, er innpendlingen til Aurskog-Høland beskjeden.

Pendlingen mellom de andre kommunene i regionen, og mellom disse og Oslo, kan leses ut av pendlingsmatrisen på samme måte. En skal ikke gjennomgå alt dette i detalj, men bare trekke fram noen spesielt interessante forhold som illustrerer samspillet mellom kommunene i regionen.

4.1.1 Kommunenes egendekning av arbeidsplasser

For det første leser en av tabell 4.1 at kommunenes egendekning av arbeidsplasser varierer betydelig på Nedre Romerike. Leser man tabellen horisontalt, finner en at Skedsmo har vel 26 400 yrkesaktive bosatt i kommunen. Vertikalt viser tabellen at kommunen har vel 27 800 arbeidsplasser. Skedsmo har altså som by og regionsenter en egendekning av arbeidsplasser på 105 %. Det samme gjelder Lørenskog som har 110 %. Disse to kommunene fungerer dermed som kjernen i Nedre Romerike regionen. Hit pendler folk fra kommunene rundt, mange også som en ser fra Oslo.

De andre kommunene i regionen har i varierende grad underdekning på arbeidsplasser, altså flere yrkesaktive enn arbeidsplasser. Verst stilt i så måte er Rælingen som bare har vel 2 600 arbeidsplasser til vel 9 000 yrkesaktive, og dermed bare en egendekning på under 30 %. De befolkningstette delene av Rælingen ligger imidlertid som en forlengelse bybåndet, tett opp mot Skedsmo og Lørenskog, så det er ingen stor belastning for folk bosatt på Fjerdingby å pendle til Lillestrøm eller Lørenskog på arbeid. Mange pendler som en ser også til Oslo.

Det samme gjelder i varierende grad for de andre kommunene på Nedre Romerike. Fet, som også ligger nær Lillestrøm, har en egendekning av arbeidsplasser på 45 %, Sørumsdal har 55 %, Aurskog-Høland har 63 % og Nittedal har 71 %. Jo lenger unna senteret i regionen kommunen ligger, desto mer byrdefull blir pendlingen, og desto høyere egendekning av arbeidsplasser har man.

4.1.2 Det interne samspillet i regionen

Det interne samspillet mellom kommunene i regionen leses best ut av tabell 4.2, som viser pendlingen mellom kommunene i prosent av antall yrkesaktive. En ser av tabellen at kjerneområdet i regionen, Skedsmo og Lørenskog, det Samarbeidsrådet for Nedre Romerike (SNR) kaller Tvillingbyen, er tett integrert på arbeidsmarkedet. 35 % av antall yrkesaktive bosatt i Skedsmo, arbeider i egen kommune, mens 9 % arbeider i Lørenskog. Omvendt arbeider 33 % av de yrkesaktive i Lørenskog i egen kommune mens 9 % arbeider i Skedsmo. Her er det altså et tett samspill begge veier.

Inn til denne tvillingbyen pendler arbeidstakere fra de andre kommunene i regionen. Rælingen er et typisk eksempel. Bare 16 % av de yrkesaktive bosatt i Rælingen jobber i egen kommune. Det jobber faktisk flere, 17 %, i Skedsmo og nesten like mange, 13 %, i Lørenskog. Rælingen er likevel ikke like integrert på arbeidsmarkedet som de to andre kommunene, fordi det nesten ikke er pendling motsatt vei. Rælingen fungerer mer som en forstad til Tvillingbyen. Det samme gjelder Fet, men i mindre grad, siden avstanden til Skedsmo og Tvillingbyen er større.

Skedsmo/Lørenskog, eller Tvillingbyen om en vil, fungerer også som senter og by for de øvrige kommunene i regionen. 14 % av Aurskog-Hølands yrkesaktive pendler dit på arbeid. I Sørumsdal er andelen 20 % og i Nittedal 11 %. Pendlingen motsatt vei er imidlertid beskjedent.

Alt i alt fungerer Nedre Romerike ganske normalt som en folkerik region, med utstrakt pendling inn mot regionsenteret. Det eneste måtte være at regionsenteret er litt uskarpt arrondert. Det naturlige senteret burde være Lillestrøm som regionens by, men bybebyggelsen og arbeidsplassene fortsetter vestover inn i Lørenskog, så det er vanskelig å si hvor langt byen strekker seg. SNR har derfor kalt området for Tvillingbyen, og Plansamarbeidet Oslo/Akershus har som tidligere nevnt definert området som et særlig innsatsområde, der det legges opp til byutvikling.

4.2 Samspillet på arbeidsmarkedet med resten av Oslo-området

Det som ellers karakteriserer arbeidsmarkedet på Nedre Romerike, og som er ganske dominerende i bildet, er samspillet med naboregionene, og særlig med Oslo. De nærmeste delene av Nedre Romerike ligger både avstandsmessig og kommunikasjonsmessig tett opp mot Oslo sentrum, og arbeidsmarkedet i disse områdene domineres dermed av Oslos store og nærliggende arbeidsmarked.

Dette ser en tydelig av tabell 4.1 og 4.2 ovenfor. I alle kommunene på Nedre Romerike unntatt Aurskog-Høland, arbeider det flere av kommunens yrkesaktive i Oslo enn i egen kommune. I flere av kommunene jobber nesten halvparten av de yrkesaktive i Oslo. Dette viser at Oslo ikke bare fungerer som reservemarked for Nedre Romerikes innbyggere. Oslo er faktisk for mange selve primærarbeidsmarkedet. Folk har bosatt seg på Nedre Romerike for fortsatt å jobbe i Oslo. Det er i Oslo de finner de interessante arbeidsplassene, men de har altså valgt å bosette seg utenfor byen, på Nedre Romerike, fordi det er der de finner ønskede bokvaliteter til en pris de kan leve med.

For Nedre Romerike er dette, som en tidligere har vært inne på, for så vidt en fordel, fordi regionen får en boligstyrt befolkningsutvikling, uavhengig av egen evne til å skape arbeidsplasser. For regionbyggingen på Nedre Romerike, og særlig for byutviklingen i regionen, er dette pendlingsmønsteret imidlertid en utfordring, fordi Oslos gravitasjonskrefter blir så store. Dette ser en tydelig i Lørenskog, der samspillet med Oslo på arbeidsmarkedet er langt større enn samspillet med Skedsmo og resten av nedre Romerike. Lørenskog blir arbeidsmessig dradd i begge retninger, og får problemer med sin regionale tilhørighet. Det samme gjelder også Nittedal. Begge kommunene fungerer som en ytre del av Oslos bo- og arbeidsmarked, samtidig som de ønsker å distansere seg fra byen og være deler av en naboregion. Bedre kommunikasjoner internt på Nedre Romerike, og særlig kommunikasjoner på tvers i regionen, ville hjulpet mye på samspillet på arbeidsmarkedet mellom kommunene på Nedre Romerike, og særlig for Nittedal.

For de andre kommunene i regionen er situasjonen enklere. For disse ligger Tvillingbyen på veien til Oslo, og mange finner sitt arbeid der. Man får dermed et totrinns regionalt pendlingsmønster, fra ytterkommunene inn mot kjernen i regionen, Skedsmo og Lørenskog, og derfra videre mot Oslo.

Et annen viktig karakteristikk ved pendlingsmønsteret på Nedre Romerike er at det ikke bare er utpendling fra regionen. Det er også en stor innpendling, særlig fra Oslo. En ser av tabell 4.1 at mens 33 800 yrkesaktive bosatt på Nedre Romerike pendler til Oslo på arbeid, så pendler faktisk også over 12 000 motsatt vei, i hovedsak til Lørenskog og Skedsmo, en del også til Nittedal. Det viser hvor tett integrert Nedre Romerike og Oslo faktisk er.

Når det gjelder de andre regionene i Akershus, er integrasjonen mindre. Det er naturlig nok et samspill på arbeidsmarkedet mellom Øvre Romerike og Nedre Romerike, med pendling begge veier, men begge disse regionene forholder seg mer til Oslo enn til hverandre. Det samme gjelder i enda større grad samspillet mellom Nedre Romerike og henholdsvis Follo og Asker og Bærum. Også her er det noe pendling fram og tilbake, men alle regionene rundt Oslo forholder seg primært til Oslo sentrum. Det er lite pendling gjennom Oslo og ut på den andre siden, enten man kommer sørfra, vestfra eller nordøstfra.

5 Senterstruktur og kommunikasjoner på Nedre Romerike

Med utgangspunkt i forslaget til regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus, der en hovedstrategi er å satse på en flerkjernet utvikling i Oslo-området framover, har Samarbeidsrådet for Nedre Romerike (SNR) fått utarbeidet en analyse av areal og transportforhold på Nedre Romerike. Denne er brukt som grunnlag for å utforme en felles areal og transportpolitikk for kommunene i regionen, nedfelt i en felles høringsuttalelse fra SNR til regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus, og forankret i likelydende vedtak i kommunestyrene i regionen.

Gjennomgangen nedenfor tar utgangspunkt i analysen av areal og transportforhold på Nedre Romerike, og gjengir også viktige føringer i regionens omforente areal og transportpolitikk.

5.1 Senterstrukturen på Nedre Romerike

5.1.1 Et uklart senterhierarki

Nedre Romerike er i dag en tett befolket region med vel 170 000 innbyggere og vel 70 000 arbeidsplasser. De fleste av disse innbyggerne bor sentralt i regionen innenfor det en kaller bybåndet ut fra Oslo, gjennom de tettbygde delene av Lørenskog og ut mot Nittedal, Lillestrøm, Fjerdingby og Skedsmokorset. Her finner en også størsteparten av regionen arbeidsplasser. Et kart over de sentrale delene av dette området er vist i figur 5.1.

Figur 5.1. Kart over bybåndet mellom Lørenskog og Lillestrøm. Kilde: Gule sider

En ser av kartet at det i dag er en sammenhengende tettbebyggelse fra Oslo grense til Lillestrøm, med en sidearm i Rælingen ned mot Fjerdingby. En annen sidearm går videre mot Skedsmokorset, rett utenfor kartet nord for Lillestrøm. En tredje sidearm går opp mot Nittedal i nordvest.

Regionsenteret på Nedre Romerike, Lillestrøm, ligger i dette bybåndet, og Lillestrøm er etter hvert blitt en stor by etter norske forhold, med over 50 000 innbyggere i og umiddelbart rundt byen. Grensene for tettstedet Lillestrøm er imidlertid vanskelig å definere på grunn av den sammenhengende tettbebyggelsen i bybåndet som strekker seg langt utover Skedsmos grenser, inn i Rælingen, og inn i Lørenskog. Vanligvis kan innbyggertallet i tettstedet leses ut av SSBs tettstedsstatistikk, men det går ikke her, fordi hele området inngår i det SSB kaller Stor Oslo tettsted, og dermed ikke skilles ut i statistikken. Likevel kan en regne med at den del av Oslo tettsted som ligger på Nedre Romerike, det området den regionale planen for areal og transport i Oslo og Akershus har pekt ut som byutviklingsområde, i dag har tett opp mot 100 000 innbyggere, og nær 50 000 arbeidsplasser, selv uten å inkludere nedre del av Nittedal. Dette bybåndet er dermed allerede i dag en storby å regne etter norske forhold, om enn med litt ulne grenser.

Det er dessuten i dette området en må vente at mye av befolkningsveksten og næringslivsveksten på Nedre Romerike vil komme i årene framover. Samarbeidsrådet for Nedre Romerike har derfor, helt i tråd med den regionale areal og transportplanen, planer om å utvikle dette området til en sammenhengende bybebyggelse som de kaller Tvillingbyen.

5.1.2 Tvillingbyen, en visjon for Nedre Romerike

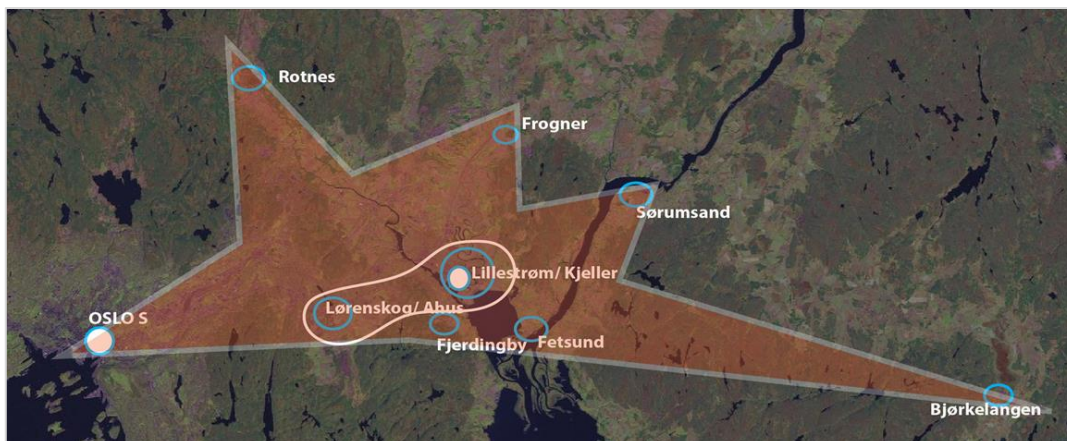
Det er et stort potensial for fortetting og transformasjon i bybåndet mellom Lørenskog og Lillestrøm, og dermed plass nok og ledige arealer nok til å ta unna en stor del av befolkningsveksten som ventes på Nedre Romerike frem mot 2040. Et klart og veldefinert regionalt tyngdepunkt med urbane funksjoner og kvaliteter vil øke Nedre Romerikes attraktivitet, både som bosted og arbeidsplass. På noen års sikt vil Lørenskog og Lillestrøm gjennom bevisst fortetting og transformasjon kunne vokse sammen til et felles byområde og framstå som en tvillingby, og det regionale tyngdepunktet Nedre Romerike trenger. En skisse av tvillingbyens utstrekning, og den samspill med resten av regionen, er vist i figur 5.2 nedenfor.

Utviklingen av en tvillingby mellom Lillestrøm og Lørenskog vil skape større urbane kvaliteter i form av nærhandel, uteliv og kulturaktiviteter enn det området har i dag, og understøtte attraktivitet og internasjonal konkurranseevne i det eksisterende forsknings- og næringsmiljøet på Nedre Romerike. Dette vil også bidra til å redusere den regionale ubalansen mellom nordøstkorridoren og vestkorridoren i Osloregionen. Økt satsing på motstrømspendling ut av Oslo, og lokalisering av bedrifter og boliger nær kollektivtilbud i Tvillingbyen, vil samtidig bidra til bedre utnyttelse av eksisterende og fremtidig infrastruktur og avlaste Oslo. Dette vil i sin tur øke Osloregionens funksjonalitet som internasjonal bo- og arbeidsmarkedsregion.

Foreløpig er Tvillingbyen mest en visjon. Det er Lillestrøm som er byen på Nedre Romerike i dag. Det er her en finner Norges tredje største kollektivknutepunktet og urbane bykvaliteter som gatehandel, uteliv og kultur. Samtidig er mye av varehandelen, næringslivet og den regionale service på Nedre Romerike lokalisert videre innover i bybåndet mot Lørenskog. Mye ligger derfor til rette for å utvikle bymessige kvaliteter også i dette området, og dermed virkelig skape et regionalt tyngdepunkt på Nedre Romerike. Det som foreløpig mangler er fortetting og transformasjon i bybåndet, og videre et velfungerende kollektivtransportsystem som kan knytte Tvillingbyen sammen. Bygging av Romeriksbanen, en forlengelse av T-banen fra Ellingsrud til Ahus og videre til Lillestrøm og Kjeller, er nettopp det som skal til for å gjøre visjonen om Tvillingbyen til virkelighet.

5.1.3 En regional senterstruktur for framtiden

En skisse av en ønsket regional senterstruktur på Nedre Romerike er vist i figur 5.2. Det regionale tyngdepunktet er Tvillingbyen mellom Lillestrøm og Lørenskog, slik den er avgrenset i figuren. Denne utvikles i tråd med den regionale areal og transportplanen for Oslo og Akershus til en moderne forstad til Oslo, en liten storby etter norske forhold. Tvillingbyen vil fungere som det kulturelle, sosiale og handelsmessige tyngdepunktet på Nedre Romerike, med et variert utvalg av

Figur 5.2. Tvillingbyen som kjernen i Nedre Romerike-regionen. Kilde: Analyse og Strategi AS

arbeidsplasser og tjenesteytende institusjoner. Den vil også være navet i kollektivtransportsystemet i regionen.

Rundt Tvillingbyen utvikles også sterke områdesentra, eller småbyer om en vil, i Rotnes, Frogner, Sørumsand, Bjørkelangen, Fetsund og Fjerdingby. Dette er i dag store områdesentra med en befolkning mellom 3 000 og 8 000 mennesker i tettstedet.

Tabell 5.1 Prioriterte steder og kvaliteter på Nedre Romerike. Kilde Analyse og Strategi AS

Prioritert sted	Regional kvalitet
Bjørkelangen	- Lokal småby som skal ta hoveddelen av veksten i kommunen - Attraktivt bosted
Fetsund	- Lokal småby som skal ta hoveddelen av veksten i kommunen - Attraktivt bosted
Fjerdingby (inkl. arealene nord for stedet)	- Del av Tvillingbyen - Attraktivt bosted
Frogner	- Lokal småby - Attraktivt bosted
Lillestrøm, Kjeller	- Regional bykjerne og del av tvillingbyen - Regionalt kollektivknutepunkt - Regional næringskjerne/-hub - Forsknings- og utdanningscenter - Regional handel (Strømmen)
Lørenskog sentrum med Ahus	- Del av Tvillingbyen - Regional nærings-/forskningskjerne/-hub (life science Ahus) - Regional handel (Skårer)
Rotnes	- Lokal småby som skal ta hoveddelen av veksten i kommunen - Attraktivt bosted
Sørumsand	- Lokal småby som skal ta hoveddelen av veksten i kommunen - Attraktivt bosted

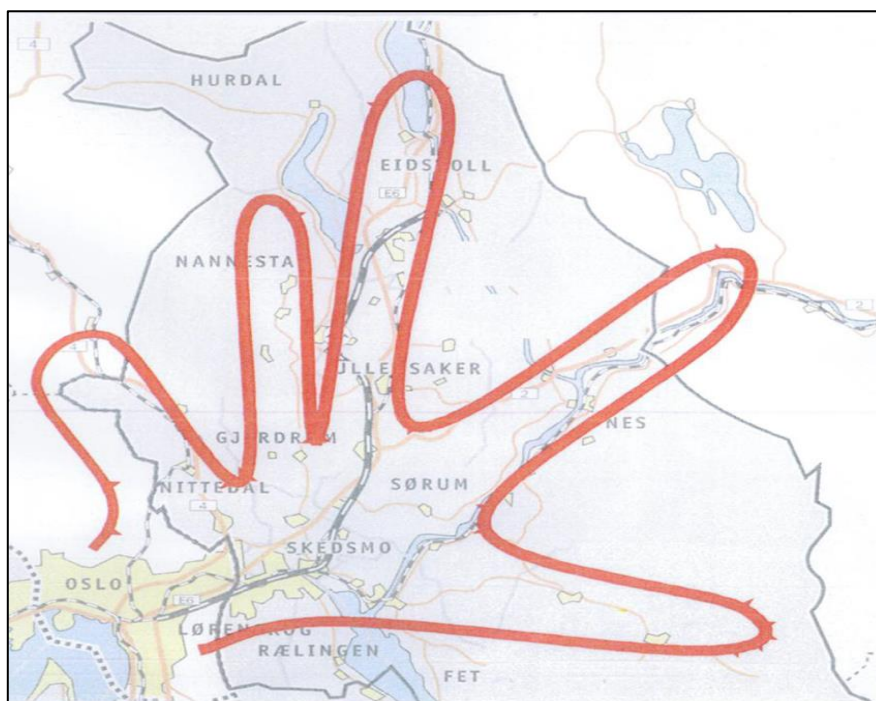
Småbyene skal ta unna hoveddelen av veksten i sin kommune, og ha et godt utbygd service- og offentlig tjenestetilbud for sine innbyggere. De vil også kunne gi regionen de typer boliger og bokvaliteter som en ikke får til innenfor Tvingbyen.

En omforent oversikt over ønskede regionale kvaliteter i disse småbyene, er vist i tabell 5.1. De prioriterte stedene er valgt av SNR med utgangspunkt i kommunenes egne planer og prioriterte steder for vekst. Utvalgte steder er også delvis sammenfallende med det som har vært foreslått av plansamarbeidet i Oslo-Akershus så langt. I tillegg har alle stedene i større eller mindre grad kollektivdekning. Kvalitetene er fordelt etter stedenes iboende kvaliteter og avstemt med hva som tidligere i SNR-prosessen ble definert som regionens fortrinn. Flere av stedene utenom bybåndet har tilsynelatende «like» kvaliteter. Dette henger sammen med regionsamarbeidets ønske om å opprettholde balansen mellom bymessige og landlige kvaliteter.

5.2 Infrastruktur og kommunikasjoner, nå og i framtiden

5.2.1 Dagens situasjon, et Oslosentrert kommunikasjonssystem

Kommunikasjonssystemet nordøst for Oslo stråler i dag radielt ut fra Oslo sentrum både når det gjelder vei og jernbane. Dette er illustrert i figur 5.3 i form av en hanske.

Figur 5.3. Et Oslosentrert kommunikasjonssystem på Nedre Romerike. Kilde Analyse og strategi AS

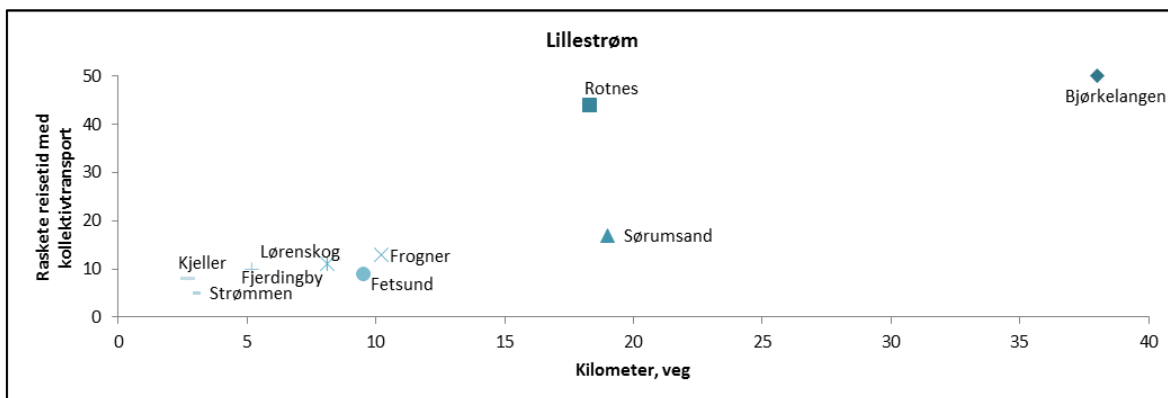
Hansken i figur 5.3 viser de viktigste jernbanelinjene og hovedvegene ut av Oslo mot nord og øst. Langs disse går mesteparten av kollektivtrafikken i regionen. En ser fra vest Gjøvikbanen og Rv4 oppover Nittedal, Fv120 mot Ask og Nannestad, Dovrebanen og E6 oppover mot Gardermoen, Solørbanen og Fv172/173/175 mot Sørumsand og Årnes, og Fv170 mot Aurskog og Bjørkelangen i øst. I tillegg er Romeriksporten inntegnet.

Til sammen gir dette et ganske godt utbygget kollektivsystem til og fra Oslo sentrum, men det radielle vei og jernbanesystemet ut av Oslo mangler i dag godt utbygde kommunikasjonslinjer og effektive kollektivtilbud på tvers, og bidrar derfor lite til å knytte Nedre Romerike sammen som en

region. En har ikke i dag gode nok forbindelser øst-vest på Nedre Romerike, inn mot det som i årene framover skal bli det regionale tyngdepunktet på Nedre Romerike: Tvingbyen. Hansken i figur 5.3 viser dessverre et godt eksempel på fysiske transportstrukturer som er i dag er til hinder for regional utvikling og samhandling på tvers i regionen. Skal Nedre Romerike i årene framover ta ansvar for å bosette en stor del av befolkningsveksten i Oslo-området, må kommunikasjonen på tvers i regionen bygges kraftig ut, og det bør helst skje raskt.

5.2.2 Kommunikasjoner på tvers, - viktig for regionbyggingen

Et godt eksempel på hvor tidkrevende og lite effektive kommunikasjonene er internt på Nedre Romerike i dag, er vist i figur 5.4.

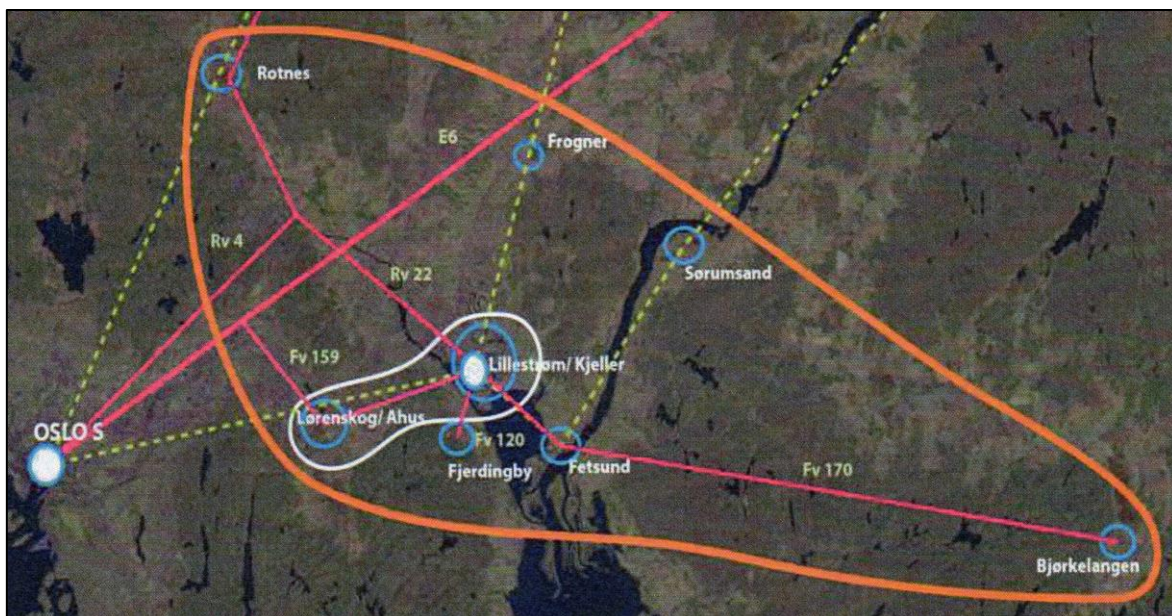
Figur 5.4. Reisetider med kollektivtransport mot Lillestrøm. Kilde Analyse og Strategi AS

Figur 5.4 viser horisontalt avstanden langs vei fra Lillestrøm til de andre prioriterte vekstsentrene på Nedre Romerike, og vertikalt reisetiden med kollektivtransport til de samme stedene. En ser av figuren at fra Bjørkelangen til Lillestrøm er det rundt 35 km langs veien. Raskeste reisetid med kollektivtransport langs denne strekningen er i dag 50 minutter. Det er for lang tid om en skal få folk til å ta kollektivtransport. Med privatbil tar det bare halve tiden.

Enda verre er kollektivtransporten mellom Rotnes og Lillestrøm. Her er strekningen langs vei under 20 km, mens raskeste reisetid med kollektivtransport er nesten 50 minutter. Dette holder ikke i dagens samfunn, og det holder i alle fall ikke i årene framover. Skal Nedre Romerike fungere som avlastningsregion for Oslo, og ta en stor del av befolkningsveksten, må både veisystemet og kollektivtilbudet i regionen bygges ut til moderne standard. De sju kommunene på Nedre Romerike har derfor gjennom SNR samlet seg til en felles høringsuttalelse til Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus, og forankret denne gjennom vedtak i kommunestyrene.

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus er et resultat av det felles plansamarbeidet i Oslo-området, og viser nødvendige utbyggingstiltak på vei, jernbane og kollektivtransport for at området skal klare å ta imot den befolkningsveksten som ventes å komme fram til 2030. SNR støtter planens presisering av det statlige ansvaret for å finansiere utbygging av kollektivtransport i Oslo-området. SNR støtter også planens hovedmål: «Utbyggingsmønsteret skal være areal-effektivt, basert på prinsipper om flerkjernet utvikling og bevaring av overordnet grøntstruktur.»

Imidlertid mener SNR at dette hovedmålet ikke er mulig å oppnå uten en prioritert utbygging av kollektivtilbudet på Nedre Romerike. SNR mener også at rollen til lokale tettsteder utenfor bybåndet, men langs de fire jernbanelinjene på Nedre Romerike, i langt større grad må prioriteres som områder for vekst. Nedre Romerike må i henhold til SSBs befolkningsframskriving i tabell 2.1 ovenfor, planlegge for en befolkningsvekst opp mot 90 000 mennesker fram til 2040. For å kunne absorbere denne veksten på en arealeffektiv og miljøvennlig måte, har SNR prioritert følgende

Figur 5.5. Et framtidsrettet transportsystem på Nedre Romerike. Kilde: Analyse og Strategi AS

kollektivtransporttiltak på Nedre Romerike, og ser utbygging av disse som en forutsetning for å lykkes:

- Utbygging av en metro fra Oslo til Ahus, Lillestrøm og Kjeller (Romeriksbanen)
- Utbygging av Rv22 med kollektivfelt, inkludert en ny Glommakrysning
- Utbygging av Fv159 fra utløpet av Rælingstunnelen i Lillestrøm til påkobling med Rv22, med kollektivfelt på begge sider
- Utbygging av krysningsspor, økt perronglengde og andre kapasitetsfremmende tiltak på regionens fire jernbanestrekninger

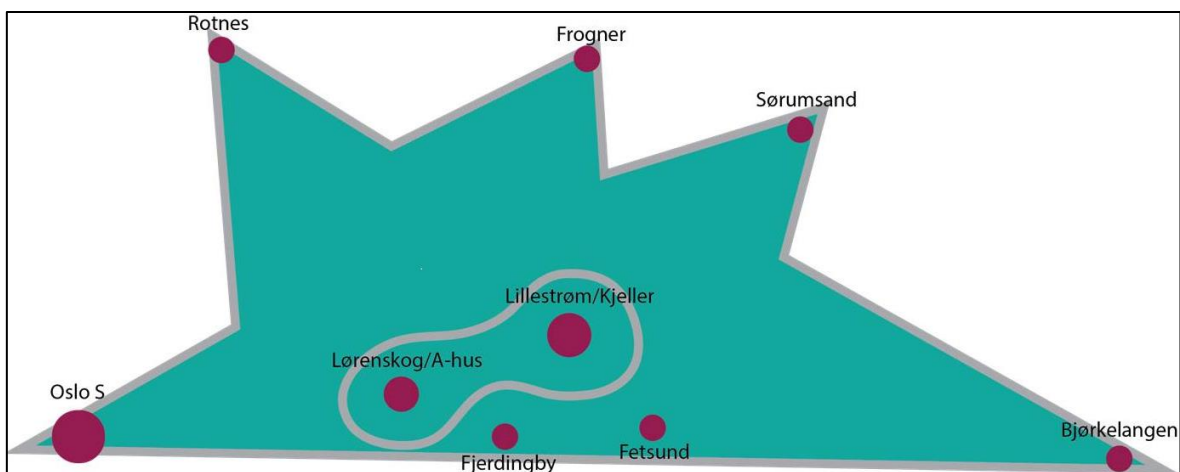
Dersom Nedre Romerike med Kjeller-Lillestrøm og Ahus-Lørenskog skal være et særlig innsatsområde for by- og næringsutvikling, må disse strekningene løftes fram som prioriterte kollektivforbindelser i Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus. De prioriterte vegstrekningene er vist i figur 5.5, som også skisserer hovedtrekkene i transportsystemet på Nedre Romerike, og de vegstrekningene som binder regionen sammen på tvers.

Å følge opp disse tiltakene, få dem vedtatt i den regionale areal og transportplanen og få dem videre inn på prioriteringslista over viktige utbyggingstiltak, blir et viktig tema for Nedre Romerike i fase 2 av Byregionprogrammet.

For at de prioriterte småbyene utenfor bybåndet skal få mulighet til å utvikle sine respektive regionale kvaliteter, slik disse framgår i tabell 5.1 ovenfor, vil SNR i tillegg framheve følgende grep som spesielt viktige:

- Reisetiden inn til Tvingbyen fra omkringliggende småbyer må reduseres betydelig.
- Forsterket satsing på kollektivtransport i form av buss, t-bane og tog er nødvendig for å binde regionen sammen.

En utbedring av disse strekningene med prioritet for kollektiv, sykkel og gange på veg, og metroutbygging i bybåndet, vil styrke den regionale sammenhengen mellom kommunene på Nedre Romerike, og skape en mer funksjonell region. De omkringliggende småbyene utenfor bybåndet

Figur 5.6. Tvillingbyen som senter for regionen kollektivtransport. Kilde: Analyse og Strategi AS

kommer gjennom disse tiltakene langt tettere på Tvillingbyen med hensyn til reisetid, noe som vil skape en stjerneeffekt i regionen der kollektivsystemet også muliggjør pendling mer motstrøms ut av Oslo mot Nedre Romerike, og mer pendling på tvers internt i regionen. Denne forsterkede indre sammenhengen er i figur 5.6 vist stilisert i form av en stjerne med Tvillingbyen i midten og småbyene i regionen rundt. Å følge opp disse tiltakene er også en viktig del av fase 2 i Byregionprogrammet.

Stjernen i figur 5.5 symboliserer Nedre Romerike som et delregionalt kraftsenter med Tvillingbyen i midten, omkranset av regionens attraktive småbyer og bosteder. En forsterket satsing på tverrgående kollektivforbindelser, og utbygging av Romeriksbanen som ryggraden i Tvillingbyen, vil sammen med næringsstimulerende tiltak kunne skape et slikt regionalt kraftsenter på Nedre Romerike til avlastning for Oslo.

6 Utfordringer og muligheter på Nedre Romerike

6.1 Viktige synpunkter fra ordførerne i regionen

Som supplement til den regionale samfunnsanalysen er det gjennomført strukturerte telefonintervjuer med ordførerne i de sju kommunene om deres syn på regional utvikling og regionalt samarbeid på Nedre Romerike, næringsutvikling, byutvikling og areal og transportpolitikk. En har også spurt om hvilke tema som det er ønskelig følges opp og utvikles videre gjennom byregionprogrammets fase 2.

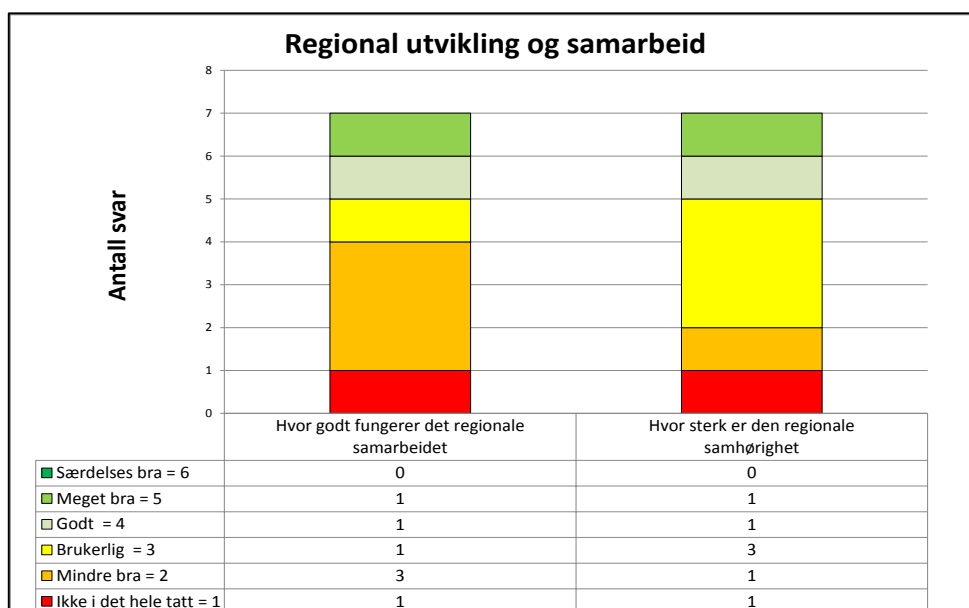
Noen av spørsmålene i intervjuundersøkelsen var åpne. I andre spørsmål ble intervjuobjektene spurt om å gradere sine svar etter en skala fra 1-6, der 1 er meget dårlig og 6 meget bra. Hovedresultater fra disse graderte spørsmålene er vist i figur 6.1. En skal kort kommentere disse og en del av svarene på de åpne spørsmålene nedenfor.

6.1.1 Regional utvikling og regionalt samarbeid

Ordførerne ble innledningsmessig spurt om hva de mener er de viktigste drivkreftene i den regionale utvikling på Nedre Romerike. Befolkningsvekst og boligbygging ble her trukket fram av de fleste, videre de tunge fagmiljøene på Kjeller, høgskolen og Ahus. En viktig drivkraft er også utvikling av transporttilbudet, særlig i bybåndet. Interessant er det å bemerke at ingen nevnte næringsutvikling generelt som drivkraft, selv om flere ordførere mente at dette burde næringsutvikling vært.

Det som i dag hemmer vekst og utvikling i regionen er ifølge de fleste ordførerne mangelen på et regionalt nærings samarbeid. Regionen har ingen felles næringsstrategi, og ingen felles plan for næringsutvikling. I stedet jobber alle for etableringer i sin egen kommune, i stedet for å samarbeide om å finne en god lokalisering i regionen. Her har Nedre Romerike ifølge ordførerne et klart forbedringspotensial.

Det som fremmer utviklingen på Nedre Romerike i dag er i første rekke den regionale enighet om areal og transportpolitikken, herunder Romeriksbanen som ryggrad i Tvingbyen. Videre er regionens sentrale lokalisering mellom Oslo og Gardermoen svært viktig.

Figur 6.1. Regional utvikling og regionalt samarbeid

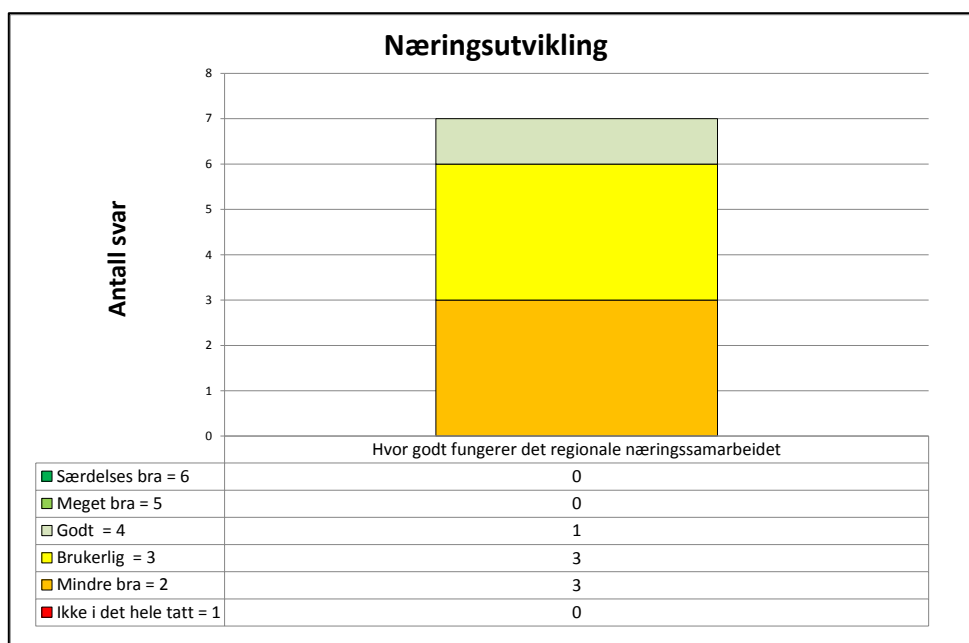
Ordførerne ble også spurt om hvor godt på en skala fra 1-6, de synes det regionale samarbeidet på Nedre Romerike fungerer. Svarene framgår av figur 6.1, og varierte som en ser fra 1-5, litt avhengig av hva ordførerne la vekt på. La ordføreren mest vekt på næringssamarbeid, var scoren lav. La man vekt på areal og transportsamarbeidet var den høy. Gjennomsnittet for svarene var bare 2,7, så hovedinntrykket for det regionale samarbeidet er relativt dårlig.

Flere forslag kom, til hvordan dette samarbeidet kan styrkes. Fokusering og spissing av samarbeidet om noen få særlig viktige tema, ble her trukket fram. Videre en styrket organisering av samarbeidet, med en fast ansatt daglig leder. I tillegg må kommunene forplikte seg, og delta mer aktivt i samarbeidet. Ellers mente de fleste at SNR var et egnet samarbeidsorgan, men man må få på plass en daglig leder, og en mer direkte styring av aktivitetene, for å få mer beslutningskraft.

Et annet strukturert spørsmål var hvor godt, på en skala fra 1-6, ordførerne synes den regionale samhörighet og identitet var blant kommunene på Nedre Romerike. Det generelle inntrykket her var at her har regionen en utfordring. Folk flest på Nedre Romerike har først og fremst sin identitet knyttet til bostedet, ikke til regionen. Folk føler tilknytning til Rotnes, Sørumsand og Bjørkelangen, ikke til Nedre Romerike. Den regionale samhörigheten blant folk er ifølge ordførerne generelt lav, noe en gjennomsnittscore på 3,0 også viser.

6.1.2 Næringsutvikling og næringsstrategi på Nedre Romerike

Et annet viktig tema i ordførerintervjuene var næringssamarbeid og behov for næringsutvikling. Ordførerne ble spurt på en skala fra 1-6 hvor godt de synes det regionale næringssamarbeidet på Nedre Romerike fungerer i dag. Svarene var, som vist i figur 6.1, at dette fungerer heller dårlig.

Figur 6.1. Det regionale næringssamarbeidet

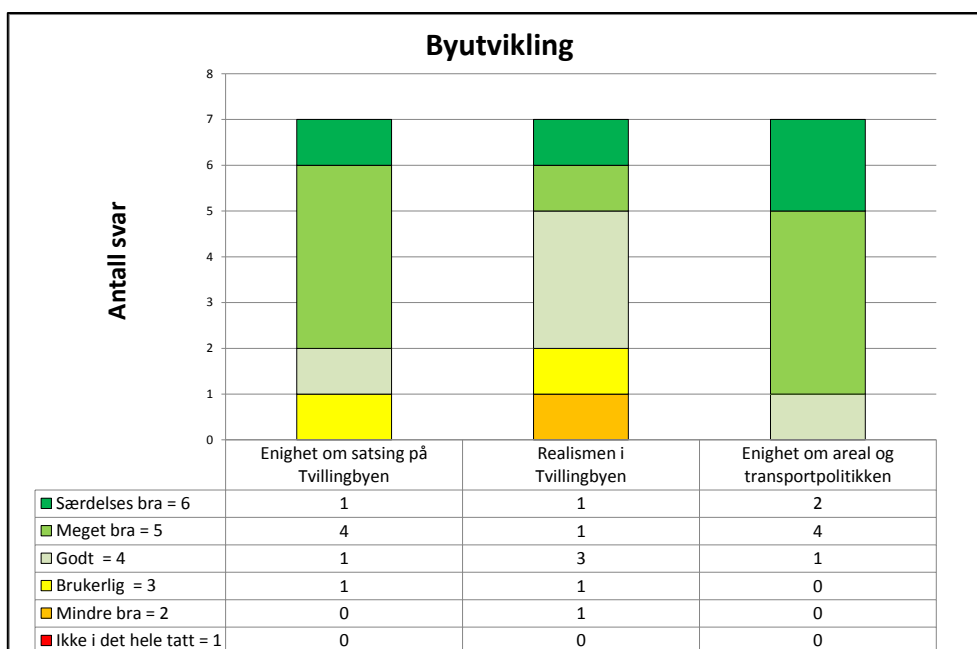
En ser av figur 6.2 at tre ordførere mente at det regionale næringssamarbeidet fungerer mindre godt, tre mente det fungerer brukelig, og en ordfører mente at det fungerer godt. Dette gir en gjennomsnittscore på beskjedne 2,7, den samme som oppfatningen av det regionale samarbeidet ovenfor.

Årsaken til at næringssamarbeidet i regionen ikke fungerer, er ifølge ordførerne at man har hatt noen dårlige erfaringer, og at man ikke har noen felles næringsstrategi i dag. Alle ordførerne synes imidlertid å være enige om at en felles næringsstrategi for Nedre Romerike er noe man snarest må

få til, og et bredt flertall av ordførerne mener at dette bør være et viktig og prioritert tema i Byregionprogrammets fase 2. Man må også få til en bedre organisering av det regionale næringsarbeidet.

6.1.3 Utvikling av Tvillingbyen

Et tredje tema i intervjuundersøkelsen til ordførerne, var utvikling av Tvillingbyen. Ordførerne ble dels, på en skala fra 1-6, spurt om hvor stor enighet de mente det er i regionen om satsing på Tvillingbyen, og dels om hvor realistisk de mente dette er. De ble også spurt om hvor stor enighet de mente det er om areal og transportpolitikken. Svarene framgår av figur 6.3.

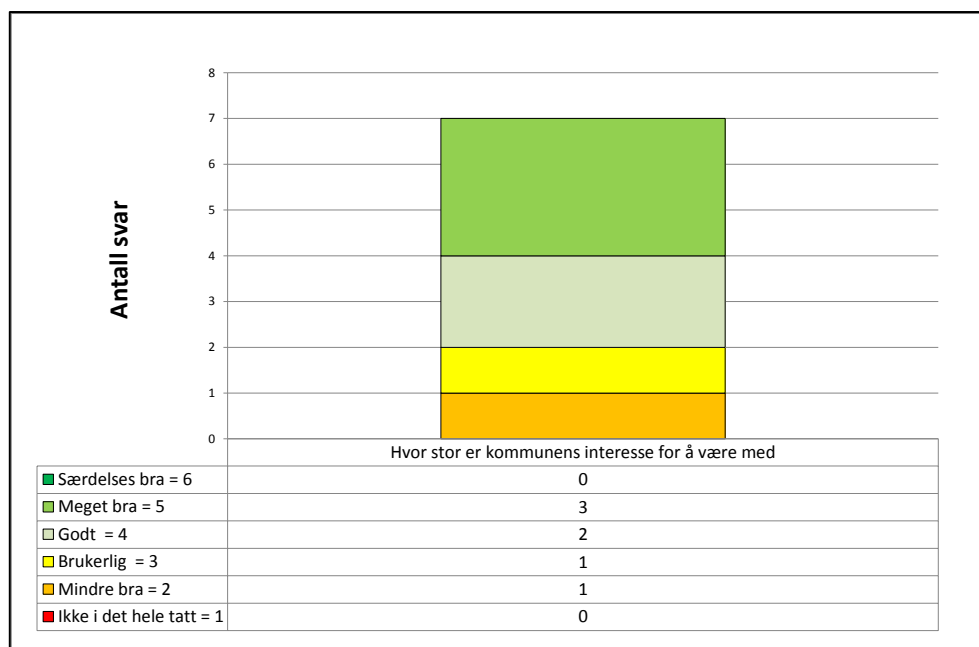
Figur 6.3. Satsing på Tvillingbyen og den regionale transportpolitikken

Når det gjelder enighet om satsing på Tvillingbyen, viser figur 6.3 at den er ganske stor blant ordførerne i regionen. Gjennomsnittscoren på dette spørsmålet er hele 4,7. De fleste mener at en slik byutvikling i bybåndet er nødt til å komme, med den befolkningsveksten Nedre Romerike synes å stå overfor i årene framover. Når det gjelder realismen i å skape en Tvillingby ut av dette området, var man som en ser av figuren litt mer skeptiske. Det er Lillestrøm som er byen i dag. Likevel er en gjennomsnittscore på 4,0 slett ikke verst. Ordførerne har i hovedsak tro på at dette skal være mulig.

Ordførerne ble også spurt om hvor enige de mente man er om areal og transportpolitikken på Nedre Romerike. Svarene som er gjengitt i figur 6.3 viser en bred oppslutning om denne politikken. Gjennomsnittscoren er på hele 5,1. Ordførerne er nærmest litt overrasket over at man klarte å få til en felles regional høringsuttalelse til den regionale planen for areal og transport i Oslo og Akershus, og ønsker å forfølge denne suksessen videre ved å gjøre oppfølging av areal og transportpolitikken til et prioritert tema i fase 2 av Byregionprogrammet.

6.1.4 Prioriterte tema for fase 2 i Byregionprogrammet

Avslutningsvis ble ordførerne spurt om på en skala fra 1-6, deres interesse for å være med i og bidra til finansieringen av, fase 2 i Byregionprosjektet. Svarene var som en ser av figur 6.4 overveiende positive. Gjennomsnittscoren på dette spørsmålet var 4,0. Ingen er helt i mot å delta, men det må være en forutsetning for deltakelsen at det er noe å hente utviklingsmessig for alle

Figur 6.4. Kommunenes interesse for å være med og finansiere fase 2 av Byregionprogrammet.

kommunene i fase 2. Dette er det imidlertid relativt enkelt å få til. Det er helt klart fordelaktig for alle kommunene i regionen at man lykkes med å få til Romeriksbanen og bedre kommunikasjonene på tvers i regionen, og det er helt klart at dersom man lykkes med å skape en bedre næringsutvikling og flere kompetansearbeidsplasser i regionen, så er dette til fordel for alle kommunene på Nedre Romerike. Dessuten styrker det søknaden betraktelig at alle kommunene er med.

Ordførerne ble til slutt bedt om å prioritere mellom tre mulige satsingsområder som har pekt seg ut i samfunnsanalysen som aktuelle tema i fase 2 av Byregionprogrammet. Dette er:

- Utvikling av en godt forankret regional næringsstrategi, og oppfølging av denne gjennom gjennomføring av et konkret handlingsprogram
- Oppfølging av den regionale areal og transportplanen på Nedre Romerike overfor Plansamarbeidet Oslo/Akershus og deres regionale plan for areal og transport i Oslo og Akershus
- Et regionalt utviklingsprogram for Nedre Romerike med fokus på omdømmebygging og identitetsskapende tiltak.

Prioriteringene her var ganske entydige: Fire ordførere hadde oppfølging av areal og transport planen som førsteprioritet, med næringsstrategi som prioritet 2. De tre andre prioriterte omvendt, og hadde næringsstrategiutvikling som førsteprioritet, med areal og transport som prioritet 2. Alle var dessuten enige i at dette var to svært viktige tema.

Alle ordførerne hadde omdømmebygging som prioritet 3 om de i det hele tatt ville ha det med som tema. Flere mente at fikk man til de to andre temaene, kom omdømmebygging og identitetsfølelse mer eller mindre av seg selv.

6.2 Synspunkter fra de tunge kompetansemiljøene i regionen

De tunge kompetansemiljøene på Nedre Romerike er svært viktige om man skal klare å skape en god næringsutvikling i regionen i årene framover, og særlig om man skal klare å vri nærings-

strukturen i regionen i retning av mer kompetansekrevende arbeidsplasser. Det er derfor helt sentralt at en får med seg de tunge kompetansemiljøene i arbeidet i fase 2 av Byregionprosjektet.

For å undersøke interessen hos disse miljøene for å være med, ble det gjennomført en kort intervjurunde til Ahus, Høgskolen, Kjeller Innovasjon og Kunnskapsbyen Lillestrøm (som representant for Forskningsparken Kjeller), der en spurte om interesse for å være aktivt med i fase 2 av Byregionprosjektet, på hvilke områder de kan bidra, hvilke muligheter de ser og hvilke tema de er mest interessert i

Hovedresultater fra disse intervjuene er gjengitt nedenfor.

Ahus

Ahus har naturlig nok mesteparten av sin oppmerksomhet rettet innover mot en best mulig pasientbehandling. Likevel har Ahus som stor offentlig arbeidsplass og som universitetssykehus et viktig samfunnsansvar. Sykehuset skal være også til nytte for regionen, og bidra til forskningsprosjekter og næringsutvikling på Nedre Romerike. Derfor er også Ahus med i Kunnskapsbyen Lillestrøm, og samarbeider med denne institusjonen om prosjekter innenfor IT-sikkerhet, og snart også pleie og omsorg. Ahus samarbeider også med Kjeller Innovasjon.

Ahus er avhengig av et godt transportsystem fram til sykehuset, og støtter sterkt regionens arbeid med å få til Romeriksbanen. De er også interessert i næringsutvikling, kanskje særlig innenfor medisinsk teknologi eller medisinsk utstyr. Slike bedrifter ligger i dag i Oslo sentrum, men i mange andre land har slike bedrifter flyttet ut av storbysentrene og etablert seg litt utenfor. Det kan også komme til å skje i Oslo-området, og Ahus har plass rundt sykehuset til slike etableringer. Kanskje er dette et viktig innspill i næringsstrategiutviklingen. I alle fall er Ahus interessert i å være med regionen i fase 2 av Byregionprogrammet.

Høgskolen

Høgskolen har som hovedoppgave å utdanne studenter, særlig sykepleiere og helsepersonell, blant annet til Ahus. De utdanner imidlertid også studenter innenfor produktdesign, og her er det et potensial for knoppskyting og kommersialisering. Design mot helseprodukter kan være en god forretningside. Høgskolen jobber ellers med å komme i gang med, og finansiere opp, større forskningsprosjekter.

Høgskolen er lokalisert i Forskningsparken på Kjeller, og samarbeider godt med Kjeller Innovasjon. De er svært interessert i å være med i fase 2 av Byregionprogrammet, og er særlig interessert i å få til Romeriksbanen. I dag ligger Kjeller litt ute på landet, og er vanskelig å komme til synes studentene.

Kjeller Innovasjon

Kjeller Innovasjon er en inkubator som bidrar til etablering av mange små bedrifter. Ofte er disse spin-off fra forskningsinstituttene på Kjeller. Dessverre flytter mange av de nyetablerte bedriftene senere ut av regionen, på jakt etter næringskompetanse eller egnede lokaler. Dette bør en gjøre noe med, så Kjeller Innovasjon er gjerne med på fase 2 av Byregionprogrammet. Ringeriksbanen vil også hjelpe betraktelig for å skape større sentralitet på Kjeller og holde på bedriftene.

Kunnskapsbyen Lillestrøm

Kunnskapsbyen Lillestrøm er den største aktøren på næringsarbeid på Nedre Romerike i dag, men de er en medlemsorganisasjon, og alle kommunene er ikke med av ulike grunner. Kunnskapsbyen driver næringsutviklingsprosjekter særlig innenfor energi og miljø og innenfor helseinnovasjon, og er derfor svært interessert i å være med på et næringsstrategiprojekt i forbindelse med fase 2 av

Byregionprosjektet. Kunnskapsbyen arbeider også noe med byutvikling i Lillestrøm, og er derfor også interessert i areal og transportplanen.

Samlet finner en at alle de fire tunge kunnskapsmiljøene på Nedre Romerike er positive til å være med i Byregionprosjektets fase 2. De er også interessert i et nærmere samarbeid seg imellom, særlig med hensyn til næringsutvikling og innovasjon.

6.3 Synspunkter fra næringslivet

I intervjurunden har en også spurt ledere av kommunale næringsråd og ledere i enkelte større bedrifter om deres syn på den regionale utvikling på Nedre Romerike, og på næringsutviklingsarbeidet i regionen. Svarene samsvarer godt med de synspunktene som kom fram i intervjuene med ordførerne og de tunge kompetansemiljøene i regionen.

Det som næringslivsrepresentantene mener i første rekke hemmer den regionale utvikling på Nedre Romerike, er dårlige veier og manglende kollektivtilbud fra ytterkantene i regionen inn mot bybåndet. Det som fremmer utviklingen er dels befolkningsveksten og dels at kommunene er positive og jobber for å imøtekomme bedriftenes ønsker om næringsarealer mv.

Med hensyn til næringsutvikling peker omtrent alle intervjuobjektene på at regionen mangler en felles næringsstrategi. Kommunene blir konkurrenter i stedet for å være samarbeidspartnere. Bedrifter på flyttefot er ikke interessert i kommunegrenser. De ønsker en egnet lokalisering for sin virksomhet. SNRs forslag om å utvikle en regional næringsstrategi falt derfor i meget god jord. Alle intervjuobjektene er villige til å delta aktivt i et slikt næringsarbeid.

7 Viktige tema for fase 2 av Byregionprogrammet

7.1 Departementets føringer for fase 2

Kommunal og moderniseringsdepartementet har som viktig føring for søknader om støtte til prosjekter i fase 2 av Byregionprogrammet sagt at valg av tema skal gjøres på grunnlag av funn i samfunnsanalysene, og omfatte samfunnsområder som byregionen ønsker å jobbe videre med for å utvikle strategier og tiltak. Byregionen kan selv prioritere tema for søknaden, og hvor mange tema søknaden skal omfatte, men bør ha som viktig føring at målet for prosjektet bør være oppnåelig, mulig å påvirke og gjennomførbart innenfor rammen av programmet. Det kan derfor være hensiktsmessig ikke å spre oppmerksomheten på for mange tema.

7.2 SAFe-metoden, et egnet verktøy i temautvelgelsen

SAFe-metoden er en metode anbefalt av Distriktssenteret som støtte for valg av tema i fase 2 av Byregionprogrammet. Metoden gir noen sjekkpunkter for valg av tema i form av noen viktige spørsmål. Disse er:

Passer temaet? (Suitability): Tar temaet opp viktige forhold som ble identifisert i samfunnsanalysen, og møter det relevante behov i regionen?

Er det valgte tema akseptabelt? (Acceptability): Er temaet viktig nok for deltakerkommunene til å skape deltakelse og eierskap? Er risikograden akseptabel, og gir temaet en sannsynlig gevinst?

Er temaet gjennomførbart innenfor programmet? (Feasibility): Kan temaet påvirkes, finansieres og gjennomføres innenfor programmet? Kan man framskaffe nødvendige ressurser og kompetanse, og eksisterer det en modenhet for endring i regionen på dette området?

Disse sjekkpunktene vil bli gjennomgått ved valg av prioriterte tema nedenfor.

7.3 Prioriterte tema for fase 2 av Byregionprogrammet

På bakgrunn av samfunnsanalysen og intervjurunden, peker det seg ut to viktige tema for videre arbeid i fase 2 av Byregionprogrammet: Næringsstrategiutvikling og oppfølging av areal og transportarbeidet. I tillegg bør en ha en prosjektleder på heltid som kan følge opp utviklingsprosjektene. Det tredje temaet som pekte seg ut fra samfunnsanalysen, behovet for omdømmebygging og styrket regional identitet, har en valgt ikke å gå videre med, på grunn av en litt sviktende politisk oppslutning.

7.3.1 Næringsstrategiutvikling

Nedre Romerike har i dag ingen felles næringsstrategi, og dette er, som påpekt flere steder i samfunnsanalysen, et betydelig hinder for å få til et målrettet næringsarbeid i regionen. Samtidig har man klare politiske ønsker i regionen om at et godt forankret næringsstrategiarbeid må komme i gang. Man må øke Nedre Romerikes attraktivitet som etableringssted, særlig for kompetanse-krevende bedrifter.

Alle kommunene i regionen er avhengig av et godt regionalt næringsarbeid, og alle synes at dette bør være et prioritert tema i fase 2 av Byregionprosjektet. Det er en sterk motivasjon i regionen for å lykkes med næringsarbeidet, og prosjektet er velegnet for en prosjektperiode på tre år, der en det

første året kan utforme en godt regionalt forankret næringsstrategi med et handlingsprogram, og så følge opp handlingsprogrammet gjennom konkrete tiltak de to neste årene av prosjektperioden.

7.3.2 Oppfølging av areal og transportarbeidet

Når det gjelder areal og transport, har Nedre Romerike allerede kommet fram til en omforent og forankret strategi. Denne tar utgangspunkt i Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus, og bygger opp under denne planen, og bygger samtidig også opp under Nedre Romerikes utvikling, gjennom noen få prioriterte utbyggingsprosjekter.

Disse prioriterte utviklingsprosjektene må imidlertid følges opp, først gjennom beslutningsfasen for Plansamarbeidets regionale plan høsten 2015, og deretter gjennom prioriteringer i handlingsprogrammet til regionplanen, og oppfølging av dette. Her står alle kommunene på Nedre Romerike samlet, og det er ingen vanskeligheter med å skape deltakelse og eierskap til prioriterte prosjekter på dette felt. Areal og transportutbyggingen i regionen kan videre i høy grad påvirkes i løpet av en prosjektperiode på tre år. Det er nå det gjelder å få utviklingsprosjektene vedtatt og inn på prioritert liste. Forholdene ligger derfor svært godt til rette for at dette skal være et viktig tema i fase 2 av Byregionprosjektet.

7.3.3 En fast ansatt prosjektleder

For å lede og gjennomføre nødvendige prosesser i arbeidet med de to prioriterte temaene i fase 2 av Byregionprosjektet, vil det være behov for en prosjektleder for hvert tema på halv tid. Alternativt kan en prosjektleder på heltid ta begge tema. Først med en slik prosjektledelse på plass vil prosjektarbeidet få den nødvendige kontinuitet og tyngde. Dette vil også minke risikoen for å mislykkes med prosjektarbeidet og øke sjansene for suksess både med areal og transportstrategien og med næringsstrategiarbeidet.

Det anbefales derfor at disse tema legges til grunn for SNRs søknad til Kommunal og moderniseringsdepartementet om økonomiske midler til gjennomføring av fase 2 i Byregionprogrammet.

Vedlegg

Befolkningsutvikling

I rapporten har en i henhold til erfaringer lokalt valgt å benytte SSBs høyalternativ HHMH som framskriving av befolkningene i regionen og grunnlag for planlegging av infrastruktur og kollektivtransport. Den vanlige framskrivingen som benyttes i de fleste andre sammenhenger er middelalternativet MMMM, som gjengis her som sammenlikningsgrunnlag.

Tabell V.1. Framskrivning av folkemengden 2015-2040. Alternativ MMMM. Kilde SSB

SSBs framskriving alt MMMM	Befolkning per 1 januar, justert for forskjell mellom stat og framskrivning 1.1. 2015						Gjennomsnittlig årlig befolkningsendring					
							2015	2020	2025	2030	2035	2015
	2015	2020	2025	2030	2035	2040	2020	2025	2030	2035	2040	2040
0221 Aurskog-Høland	15726	16818	17828	18735	19500	20149	1,4 %	1,2 %	1,0 %	0,8 %	0,7 %	1,1 %
0226 Sørumsund	17089	19101	21012	22778	24407	25911	2,4 %	2,0 %	1,7 %	1,4 %	1,2 %	2,1 %
0227 Fet	11199	12134	12961	13711	14349	14884	1,7 %	1,4 %	1,2 %	0,9 %	0,7 %	1,3 %
0228 Rælingen	17185	18733	20120	21356	22413	23345	1,8 %	1,5 %	1,2 %	1,0 %	0,8 %	1,4 %
0230 Lørenskog	35139	37616	39926	41989	43754	45251	1,4 %	1,2 %	1,0 %	0,8 %	0,7 %	1,2 %
0231 Skedsmo	51725	55894	59887	63578	66755	69539	1,6 %	1,4 %	1,2 %	1,0 %	0,8 %	1,4 %
0233 Nittedal	22706	24433	25999	27430	28706	29870	1,5 %	1,3 %	1,1 %	0,9 %	0,8 %	1,3 %
Sum	170769	184729	197733	209577	219884	228949	1,6 %	1,4 %	1,2 %	1,0 %	0,8 %	1,4 %
Landsgjennomsnittet							1,1 %	1,0 %	0,8 %	0,7 %	0,6 %	0,9 %

Sysselsettingsstatistikk

I samfunnsanalysen er det gjengitt en regional tabell som viser sysselsettingsutviklingen for regionen som helhet. Til støtte for arbeidet gjengis her en tilsvarende tabell for de sju kommunene i regionen.

Tabell V.2. Arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet i Aurskog-Høland 2008 og 2013. Kilde SSB

0221 Aurskog-Høland	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Næringsfordeling etter arbeidssted			Netto innpendling		
	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	308	230	-78	281	218	-63	5,8 %	4,4 %	-1,5 %	-27	-12	15
05-09 Bergverksdrift og utvinning	29	29	0	18	13	-5	0,4 %	0,3 %	-0,1 %	-11	-16	-5
10-33 Industri	932	718	-214	695	528	-167	14,5 %	10,6 %	-3,9 %	-237	-190	-47
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	82	114	32	67	96	29	1,4 %	1,9 %	0,5 %	-15	-18	-3
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	617	881	264	328	509	181	6,8 %	10,2 %	3,4 %	-289	-372	-83
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	1425	1477	52	696	710	14	14,5 %	14,2 %	-0,2 %	-729	-767	-38
49-53 Transport og lagring	568	624	56	344	374	30	7,2 %	7,5 %	0,3 %	-224	-250	-26
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	123	123	0	59	71	12	1,2 %	1,4 %	0,2 %	-64	-52	12
58-63 Informasjon og kommunikasjon	134	135	1	42	49	7	0,9 %	1,0 %	0,1 %	-92	-86	6
64-66 Finansiering og forsikring	148	135	-13	93	92	-1	1,9 %	1,8 %	-0,1 %	-55	-43	12
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	296	307	11	204	220	16	4,2 %	4,4 %	0,2 %	-92	-87	5
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	357	406	49	110	129	19	2,3 %	2,6 %	0,3 %	-247	-277	-30
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	366	428	62	222	238	16	4,6 %	4,8 %	0,2 %	-144	-190	-46
85 Undervisning	504	504	0	461	451	-10	9,6 %	9,0 %	-0,5 %	-43	-53	-10
86-88 Helse- og sosialtjenester	1363	1483	120	1011	1104	93	21,0 %	22,2 %	1,1 %	-352	-379	-27
90-99 Personlig tjenesteyting	232	250	18	129	132	3	2,7 %	2,6 %	0,0 %	-103	-118	-15
00 Uoppgitt	41	53	12	44	50	6	0,9 %	1,0 %	0,1 %	3	-3	-6
Totalt	7525	7897	372	4804	4984	180	100,0 %	100,0 %	0,0 %	-2721	-2913	-192

Tabell V.3. Arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet i Sørumsund 2008 og 2013. Kilde SSB

0226 Sørumsund	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Næringsfordeling etter arbeidssted			Netto innpendling		
	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	202	160	-42	160	134	-26	3,9 %	2,8 %	-1,1 %	-42	-26	16
05-09 Bergverksdrift og utvinning	29	26	-3	2	1	-1	0,0 %	0,0 %	0,0 %	-27	-25	2
10-33 Industri	557	467	-90	381	238	-143	9,3 %	5,0 %	-4,4 %	-176	-229	-53
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	100	125	25	231	246	15	5,6 %	5,1 %	-0,5 %	131	121	-10
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	719	838	119	338	533	195	8,3 %	11,1 %	2,8 %	-381	-305	76
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	1609	1607	-2	737	741	4	18,0 %	15,4 %	-2,6 %	-872	-866	6
49-53 Transport og lagring	668	671	3	184	272	88	4,5 %	5,7 %	1,2 %	-484	-399	85
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	161	196	35	50	74	24	1,2 %	1,5 %	0,3 %	-111	-122	-11
58-63 Informasjon og kommunikasjon	343	364	21	17	20	3	0,4 %	0,4 %	0,0 %	-326	-344	-18
64-66 Finansiering og forsikring	196	197	1	30	27	-3	0,7 %	0,6 %	-0,2 %	-166	-170	-4
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	422	502	80	127	168	41	3,1 %	3,5 %	0,4 %	-295	-334	-39
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	480	561	81	162	227	65	4,0 %	4,7 %	0,8 %	-318	-334	-16
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	567	722	155	271	374	103	6,6 %	7,8 %	1,2 %	-296	-348	-52
85 Undervisning	489	551	62	385	478	93	9,4 %	10,0 %	0,5 %	-104	-73	31
86-88 Helse- og sosialtjenester	1310	1488	178	869	1105	236	21,2 %	23,0 %	1,8 %	-441	-383	58
90-99 Personlig tjenesteyting	276	298	22	113	121	8	2,8 %	2,5 %	-0,2 %	-163	-177	-14
00 Uoppgitt	40	45	5	37	45	8	0,9 %	0,9 %	0,0 %	-3	0	3
Totalt	8168	8818	650	4094	4804	710	100,0 %	100,0 %	0,0 %	-4074	-4014	60

Tabell V.4. Arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet i Fet 2008 og 2013. Kilde SSB

0227 Fet	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Næringsfordeling etter arbeidssted			Netto innpendling		
	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	72	51	-21	82	59	-23	3,3 %	2,2 %	-1,1 %	10	8	-2
05-09 Bergverksdrift og utvinning	14	16	2	1	1	0	0,0 %	0,0 %	0,0 %	-13	-15	-2
10-33 Industri	452	349	-103	433	345	-88	17,6 %	13,0 %	-4,7 %	-19	-4	15
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	45	40	-5	3	24	21	0,1 %	0,9 %	0,8 %	-42	-16	26
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	487	589	102	210	295	85	8,5 %	11,1 %	2,5 %	-277	-294	-17
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	1132	1144	12	283	424	141	11,5 %	15,9 %	4,4 %	-849	-720	129
49-53 Transport og lagring	373	378	5	103	90	-13	4,2 %	3,4 %	-0,8 %	-270	-288	-18
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	111	117	6	20	19	-1	0,8 %	0,7 %	-0,1 %	-91	-98	-7
58-63 Informasjon og kommunikasjon	236	240	4	16	17	1	0,7 %	0,6 %	0,0 %	-220	-223	-3
64-66 Finansiering og forsikring	144	156	12	7	0	-7	0,3 %	0,0 %	-0,3 %	-137	-156	-19
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	309	369	60	121	84	-37	4,9 %	3,2 %	-1,8 %	-188	-285	-97
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	349	379	30	124	103	-21	5,0 %	3,9 %	-1,2 %	-225	-276	-51
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	375	450	75	190	229	39	7,7 %	8,6 %	0,9 %	-185	-221	-36
85 Undervisning	324	334	10	200	203	3	8,1 %	7,6 %	-0,5 %	-124	-131	-7
86-88 Helse- og sosialtjenester	943	1057	114	579	711	132	23,6 %	26,7 %	3,1 %	-364	-346	18
90-99 Personlig tjenesteyting	176	199	23	68	47	-21	2,8 %	1,8 %	-1,0 %	-108	-152	-44
00 Uoppgitt	20	19	-1	18	13	-5	0,7 %	0,5 %	-0,2 %	-2	-6	-4
Totalt	5562	5887	325	2458	2664	206	100,0 %	100,0 %	0,0 %	-3104	-3223	-119

Tabell V.5. Arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet i Rælingen 2008 og 2013. Kilde SSB

0228 Rælingen	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Næringsfordeling etter arbeidssted			Netto innpendling		
	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	27	36	9	19	29	10	0,7 %	1,0 %	0,3 %	-8	-7	1
05-09 Bergverksdrift og utvinning	28	26	-2	0	0	0	0,0 %	0,0 %	0,0 %	-28	-26	2
10-33 Industri	576	453	-123	120	105	-15	4,6 %	3,6 %	-1,1 %	-456	-348	108
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	66	69	3	17	93	76	0,7 %	3,2 %	2,5 %	-49	24	73
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	660	771	111	281	297	16	10,9 %	10,1 %	-0,7 %	-379	-474	-95
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	1850	1850	0	355	338	-17	13,7 %	11,5 %	-2,2 %	-1495	-1512	-17
49-53 Transport og lagring	692	618	-74	135	121	-14	5,2 %	4,1 %	-1,1 %	-557	-497	60
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	261	300	39	9	27	18	0,3 %	0,9 %	0,6 %	-252	-273	-21
58-63 Informasjon og kommunikasjon	436	444	8	19	26	7	0,7 %	0,9 %	0,2 %	-417	-418	-1
64-66 Finansiering og forsikring	206	202	-4	1	2	1	0,0 %	0,1 %	0,0 %	-205	-200	5
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	460	504	44	59	109	50	2,3 %	3,7 %	1,4 %	-401	-395	6
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	557	599	42	57	70	13	2,2 %	2,4 %	0,2 %	-500	-529	-29
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	546	629	83	271	319	48	10,5 %	10,9 %	0,4 %	-275	-310	-35
85 Undervisning	471	504	33	341	365	24	13,2 %	12,5 %	-0,7 %	-130	-139	-9
86-88 Helse- og sosialtjenester	1541	1678	137	793	898	105	30,7 %	30,7 %	0,0 %	-748	-780	-32
90-99 Personlig tjenesteyting	289	316	27	81	102	21	3,1 %	3,5 %	0,4 %	-208	-214	-6
00 Uoppgitt	30	35	5	28	26	-2	1,1 %	0,9 %	-0,2 %	-2	-9	-7
Totalt	8696	9034	338	2586	2927	341	100,0 %	100,0 %	0,0 %	-6110	-6107	3

Tabell V.6. Arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet i Lørenskog 2008 og 2013. Kilde SSB

0230 Lørenskog	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Næringsfordeling etter arbeidssted			Netto innpendling		
	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	50	51	1	29	27	-2	0,2 %	0,1 %	0,0 %	-21	-24	-3
05-09 Bergverksdrift og utvinning	52	62	10	91	87	-4	0,5 %	0,4 %	-0,1 %	39	25	-14
10-33 Industri	1036	834	-202	1422	856	-566	8,5 %	4,3 %	-4,2 %	386	22	-364
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	114	132	18	110	127	17	0,7 %	0,6 %	0,0 %	-4	-5	-1
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1205	1466	261	895	1049	154	5,4 %	5,3 %	-0,1 %	-310	-417	-107
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	3759	3548	-211	4311	4053	-258	25,8 %	20,4 %	-5,4 %	552	505	-47
49-53 Transport og lagring	1226	1181	-45	866	2407	1541	5,2 %	12,1 %	6,9 %	-360	1226	1586
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	471	507	36	352	517	165	2,1 %	2,6 %	0,5 %	-119	10	129
58-63 Informasjon og kommunikasjon	1010	984	-26	103	151	48	0,6 %	0,8 %	0,1 %	-907	-833	74
64-66 Finansiering og forsikring	598	569	-29	46	69	23	0,3 %	0,3 %	0,1 %	-552	-500	52
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	998	1069	71	443	472	29	2,6 %	2,4 %	-0,3 %	-555	-597	-42
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	1126	1144	18	504	723	219	3,0 %	3,6 %	0,6 %	-622	-421	201
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	994	1092	98	462	534	72	2,8 %	2,7 %	-0,1 %	-532	-558	-26
85 Undervisning	919	1046	127	911	1076	165	5,4 %	5,4 %	0,0 %	-8	30	38
86-88 Helse- og sosialtjenester	3263	3561	298	5566	7164	1598	33,3 %	36,0 %	2,7 %	2303	3603	1300
90-99 Personlig tjenesteyting	662	650	-12	554	526	-28	3,3 %	2,6 %	-0,7 %	-108	-124	-16
00 Uoppgitt	65	77	12	60	58	-2	0,4 %	0,3 %	-0,1 %	-5	-19	-14
Totalt	17548	17973	425	16725	19896	3171	100,0 %	100,0 %	0,0 %	-823	1923	2746

Tabell V.7. Arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet i Skedsmo 2008 og 2013. Kilde SSB

0231 Skedsmo	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Næringsfordeling etter arbeidssted			Netto innpendling		
	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	104	99	-5	105	77	-28	0,4 %	0,3 %	-0,1 %	1	-22	-23
05-09 Bergverksdrift og utvinning	71	82	11	15	10	-5	0,1 %	0,0 %	0,0 %	-56	-72	-16
10-33 Industri	1562	1348	-214	1611	1096	-515	6,2 %	3,9 %	-2,3 %	49	-252	-301
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	160	182	22	145	122	-23	0,6 %	0,4 %	-0,1 %	-15	-60	-45
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	1746	1982	236	1629	2242	613	6,3 %	8,1 %	1,8 %	-117	260	377
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	5346	5354	8	6304	6940	636	24,2 %	24,9 %	0,7 %	958	1586	628
49-53 Transport og lagring	1868	1929	61	1944	1855	-89	7,5 %	6,7 %	-0,8 %	76	-74	-150
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	834	983	149	921	1059	138	3,5 %	3,8 %	0,3 %	87	76	-11
58-63 Informasjon og kommunikasjon	1348	1330	-18	550	590	40	2,1 %	2,1 %	0,0 %	-798	-740	58
64-66 Finansiering og forsikring	714	692	-22	327	199	-128	1,3 %	0,7 %	-0,5 %	-387	-493	-106
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	1512	1708	196	1873	2161	288	7,2 %	7,8 %	0,6 %	361	453	92
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	1836	1785	-51	2571	2566	-5	9,9 %	9,2 %	-0,7 %	735	781	46
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	1731	2080	349	1641	1976	335	6,3 %	7,1 %	0,8 %	-90	-104	-14
85 Undervisning	1369	1474	105	1711	1880	169	6,6 %	6,8 %	0,2 %	342	406	64
86-88 Helse- og sosialtjenester	3898	4407	509	3760	3957	197	14,4 %	14,2 %	-0,2 %	-138	-450	-312
90-99 Personlig tjenesteyting	851	868	17	825	1000	175	3,2 %	3,6 %	0,4 %	-26	132	158
00 Uoppgitt	78	103	25	93	96	3	0,4 %	0,3 %	0,0 %	15	-7	-22
Totalt	25028	26406	1378	26025	27826	1801	100,0 %	100,0 %	0,0 %	997	1420	423

Tabell V.8. Arbeidsplassdekning og struktur i næringslivet i Nittedal 2008 og 2013. Kilde SSB

0233 Nittedal	Sysselsatte personer, etter bosted			Sysselsatte personer, etter arbeidssted			Næringsfordeling etter arbeidssted			Netto innpendling		
	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring	2008	2013	Endring
01-03 Jordbruk, skogbruk og fiske	95	68	-27	82	69	-13	1,1 %	0,8 %	-0,3 %	-13	1	14
05-09 Bergverksdrift og utvinning	25	40	15	14	13	-1	0,2 %	0,2 %	0,0 %	-11	-27	-16
10-33 Industri	728	677	-51	1267	1329	62	16,6 %	15,9 %	-0,7 %	539	652	113
35-39 Elektrisitet, vann og renovasjon	81	90	9	17	8	-9	0,2 %	0,1 %	-0,1 %	-64	-82	-18
41-43 Bygge- og anleggsvirksomhet	907	1050	143	674	772	98	8,8 %	9,2 %	0,4 %	-233	-278	-45
45-47 Varehandel, reparasjon av motorvogner	2203	2169	-34	2204	2065	-139	28,9 %	24,6 %	-4,2 %	1	-104	-105
49-53 Transport og lagring	737	674	-63	251	332	81	3,3 %	4,0 %	0,7 %	-486	-342	144
55-56 Overnattings- og serveringsvirksomhet	193	229	36	89	113	24	1,2 %	1,3 %	0,2 %	-104	-116	-12
58-63 Informasjon og kommunikasjon	648	645	-3	138	184	46	1,8 %	2,2 %	0,4 %	-510	-461	49
64-66 Finansiering og forsikring	311	310	-1	18	23	5	0,2 %	0,3 %	0,0 %	-293	-287	6
68-75 Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	657	781	124	240	331	91	3,1 %	3,9 %	0,8 %	-417	-450	-33
77-82 Forretningsmessig tjenesteyting	631	697	66	207	296	89	2,7 %	3,5 %	0,8 %	-424	-401	23
84 Off.adm., forsvar, sosialforsikring	786	895	109	306	377	71	4,0 %	4,5 %	0,5 %	-480	-518	-38
85 Undervisning	713	817	104	503	548	45	6,6 %	6,5 %	-0,1 %	-210	-269	-59
86-88 Helse- og sosialtjenester	1878	2179	301	1372	1696	324	18,0 %	20,2 %	2,3 %	-506	-483	23
90-99 Personlig tjenesteyting	437	456	19	206	182	-24	2,7 %	2,2 %	-0,5 %	-231	-274	-43
00 Uoppgitt	47	53	6	44	44	0	0,6 %	0,5 %	-0,1 %	-3	-9	-6
Totalt	11077	11830	753	7632	8382	750	100,0 %	100,0 %	0,0 %	-3445	-3448	-3